ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, (29րդ ՏԱՐԻ) ԹԻՒ 1 — 1 ԹԵՇՐԻՆԻ ԷՎՎԵԼ 1328 — Կ. ՊՈԼԻՍ, 1/14 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1912 — 4 ԶԻԼԳԱՏԷ 1330 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ
Կ. Պոլիս և Գաւառներ	108 գրուշ	54 գրուշ
Ամերիկա	6 տոլար	3 տոլար
Ուրիշ երկիրներ	35 ֆրանք	17 ֆր. 50 ս.

ՀԱՍՑԷ՝ Կ. Պոլիս, Պապը Ալի ճատտէսի, թիւ 12

ՀԱՏԸ 10 ՓԱՐԱ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ
Ծանուցումներու իւրաքանչիւր տողը 2 գրշ.
Կրկնուող և մեծ ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ։

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1883ԻՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی غزته
باب عالی جاده‌سنده ۱۲ نومرولو اداره‌خانه‌ده

AREVELK
Journal arménien quotidien
Fondé en 1883
Babe Ali Djadéssi No. 12 Constantinople

„ԱՐԵՒԵԼՔ„Ը

ԻՆՉ ԵՂԱՒ, ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ

Պոլսահայոց, նոյն իսկ ամբողջ Թրքահայոց կեանքին մէջ Արեւելքի կատարած դերը շատ կարեւոր եղած է։ Այսօր քիչեր կրնան յիշել թէ երեսուն տարի առաջ Արեւելքը ինչ պայմաններու մէջ հաստատուեցաւ և ինչ եղաւ իր ծնունդին շարժառիթը։ Երբ օր մը ժամանակակից պատմութեան այս էջը գրի առնուի, նոր սերունդին համար շատ մը կրթիչ դասեր պիտի քաղուին անկէ։ Այն հին բարի օրերուն ալ՝ այսօրուան պէս, Ազգը իր վիճակէն դժգոհ էր։ Ե՞րբ գոհ էր եղած արդէն։ Այն ատեն, սակայն, Պոլսոյ փողոցները դեռ չէին ներկուած Հայու արիւնով։ Ոչ մէկ Հայ կը հաւատար այն ատեն թէ Շահ Ապպասներու, Լէնկթիմուրներու, Ճէնկիզխաններու դարը կը սպառնայ վերադառնալ իր գլխուն։ Ո՛չ ոք կ'երեւակայէր թէ հորիզոնին վրայ Հայ անունին շուրջ ստոն առ ստոն ստուերագծուիլ կը սկսէր արհաւիրքներու ամենէն սոսկալին, որուն ոչ մէկ ազգ ենթարկուած ըլլայ երբեք։ Այսուհանդերձ Հայուն գլխաւոր մտատանջութեան առարկան էին Հայաստանի հարստահարութիւնները, անծայր այն սոսկալի լծասար անուրը՝ զոր դարեր կարծես դարբնեցին, իբր անողոք պատիժ մեր հայրերու ո՛վ գիտէ ո՞ր անքաւելի մեղքին։

Պոլսահայը զգացած էր զարթնումի պէտքը։ Այդ պահուն իր հասարակական ցաւերը սահմանափակ էին. երբեմն զինովութեան վայրկեաններ իսկ ունեցած էր, և թէեւ այդ կարճատեւ վայրկեաններուն խումարը թափած՝ մերթ կը զգար իր քայլերուն դողդոջիլը, բայց մեծ վիշտի ուրուականը իր տեսութեան յստակութիւնը դեռ չէր պղտորած։ Տնտեսական, կրթական յառաջդիմութեան ասպարէզը իր առջեւ լայնօրէն տարածուած էր. իր յառաջընթաց մարտիկները գրոհ տուած էին ճամբու անմիջական արգելքները հարթելու համար։ Աւետաց երկիրը կ'ուրուագծուէր իր հորիզոնին շուրջը։ Պահ մը ժողովուրդը խանդավառուած էր, և վաղահաս վերածնունդի մը նշաններուն ի տես սիրտերը կ'ուռէին։

Այսպէս կ'անցնէին օրերը, մերթ մթագին ամպերով պարուրուած, մերթ արեւելեան պայծառ արեւով ոսկեզօծուած։

Օր մըն ալ տեսանք որ քաղաքականութեան սխալը մեզ ալ վարակած էր. Սան-Սթէֆանոներու յաջորդած էին Կիպրոսներ, Պերլիններ, Հայերու սիրտը թունդ հանող անուններ և թուականներ, որոնք այսօր ամէն մէկ Հայու խորին դասեր կրթիչ ներշնչումներ կուտան։

Երկիրը, Օսմ. երկիրը, ցնցուած էր։ Կը լսուէին պատերազմաշունչ ձայներ որոնք ինքնակալներու բերնին մէջ հոգեցունց միալար որոտումներու չափը ունէին։ Երկիրը մխրճուած էր մաս մը եւս իր փորած փոսին մէջ։ Բարենորոգումներու անողոք խնդիրն էր որ թուրք վարիչ շրջանակներուն միտքերը պղտորելու կ'սկսէր, առանց սակայն պէտք եղածին պէս ըմբռնուելու։

Երկրին այս ցնցումը սարսած էր մեր ազգային վերանորոգման շէնքը։ Երբ փոթորիկին յաջորդող անդորրութիւնը պահիկ մը զգալի կը դառնար Թուրքիոյ բնակիչներուն, անոնց մէջ Հայերը, իրենց զգացումներուն թափ տուած, պատրաստուեցան վերածնունդի երազներուն վերադառնալ։ Սակայն, այդ միջոցին, անհուն շրջահայեցութիւն կը պարտադրէր Ազգին առաջնորդներուն, և աս էր որ մեզի պակսեցաւ, դժբախտաբար։

Վերածնունդի իրական կամ կեղծ գործիչները, իրենց յաւակնութիւններուն մէջ անզսպելի դառնալ կ'սկսէին. միջոց մը չարքերու բազմացումը սպառնաց ընդհանուր կարգապահութիւնը խանգարել։ Այդ պահուն, բուռն սպառումներու ենթարկուած ազգային դաբիրը ամբողջական փլուզումէ ազատելու հոգը սկզբունքի մը շուրջը միացուցած էր քանի մը պարտաճանաչ հայեր։ Եւ անոր հասարակական ձեռնարկ մը լոյս տեսաւ ԱՐԵՒԵԼՔԻՆ, որուն խորհրդաւոր ծնունդը Ազգը հաւանութեամբ ողջունեց 1883ին։

* * *

Անցան օրեր, տարիներու իրարու փոխանցած դառնութեան մաղձը Հայերու սրտին մէջ մթերուելով ստեղծած էր այնպիսի վիճակ մը որ անկարելի կ'ընէր բնականոն կեանքով ապրիլ։ Բոլոր մթնոլորտը, ելեկտրականութեամբ յագեցած, ամէն մէկ Հայու սիրտ մէյ մէկ լէյտեան շիշ դարձուց։ Միտքերը զգլխած էին աշխատելէ. կային որ կ'զգային թէ Ազգին համբերութեան չափը լեցուած էր, թէ չարիքը այլեւս անտանելի համեմատութիւն մը առած էր։ Կրնա՞ր Ազգը այս վիճակին առջեւ անտարբեր դիտել։ Ազգերու պատմութենէն մեզի դասեր կը հանէին անոնք՝ թէ մահը դիմագրաւող ազգերն են որ ապրելու իրաւունք ունին։ Ուրեմն ժամը հնչած էր յեղափոխութեան հռչակելու բռնութեան դէմ։ Ո՞ր Հայն էր որ պիտի կարենար դէմ ելլել այս հրապուրիչ գաղափարականին, կասել անոր խոյանքն ու արտայայտութիւնը դէմ։ Շփոթութիւնը սկսաւ մեծնալ. գաղափարներու մութ աշխարհին մէջ՝ ուր նուաստացած բառերու և խօսքերու շարապլետ մը հաղորդակցութեան միակ միջոցն էր, անխնայ սահմանկցող համեմատութիւններ կուտար նախատեսուող վտանգին։ Վերջապէս յեղափոխական թափը կոխեց անցաւ խորհուրդի այն բոլոր մարզերը, զորս տարիներու փորձառութիւնը հազիւ կրցած էր հաստատել, իբրեւ թումբ մը՝ ցեղին սպառնացող կորուստի վտանգին դէմ։ Եւ գիտենք թէ ինչ եղաւ արդիւնքը...։

Նետը աղեղէն ելած էր, alea jacta est. պէտք էր որ մեկնէր, հանելու համար ո՞ւր, զարնելու համար զո՞վ, առանց սանձուց գիտնալ հիմա։ Եւ եղաւ՝ ինչ որ ճակատագրականօրէն պիտի ըլլար. մեծ վիշտը վիճակեցաւ Հայուն, անդարմանելի կորուստի մը առթած վիշտը։ Ազգը դառնապէս լացաւ, իր կոծ ու կսկիծը մինչեւ երկինք հասաւ։ Իր ցաւերուն այլ եւս չափ ու սահման չկար։ Հայ բանաստեղծները սկսան հայ վիշտը միայն երգել, հայ գրագէտները՝ զայն միայն պատմել։ Վիշտն ու երաշխէալը ալ Հայուն համար երկնատուր պարգեւներ եղան։ Մենք եղբայրացանք վիշտին հետ, այնքան որ առանց վիշտի կարծես թէ կեանքը ալ պարապ պիտի երեւնար մեզի։ Ուզեցինք մեր վիշտովը անմահանալ։ Այսօր մեր ազգային պատմութեան ու գրականութեան գլխաւոր դրուագները վիշտի գլուխ գործոցներ են։

Պէտք էր ապրիլ սակայն։ Մխիթարուեցանք խորհելով թէ Հայու կեանքին բնական ելեւէջներն են ասոնք։ Այսպէս խորհելու սովորած էինք, որովհետեւ չէ՞ որ բոլոր մեծ բանաստեղծները այնչա՛փ քաղցրութեամբ երգած էին վիշտը։ Գիտէինք, այո՛, որ վիշտը մարդկութիւնը կրթած, զարգացուցած էր, և Միւսէին հետ մենք ալ երգեցինք.

Rien ne nous rend plus grand qu'une grande douleur;
Les chants désespérés sont les chants les plus beaux
Et j'en sais d'immortels qui sont de purs sanglots...

* * *

Անցան նեղութեան օրերը... սակայն պատմութեան յատուկ խօսքի ձեւ մը, փոխանցումի պարբերութիւն մըն է. ըսել կ'ուզուի թէ նեղութեան դառն յիշատակները սկսան անհետիլ անձնուէր Հայու սրտին մէջ։ 1908 Յուլիս 10 էր։ Գտնուեցան Հայեր որոնք պնդեցին մինչեւ իսկ թէ՝ լուսոյ, յուսոյ վայրկեանները հնչած են։ Ազգը, որ գոնէ լայն շունչ մը առնել կ'ուզէր, պիտի հաւնէր և հաւնեցաւ առաջ պատրանքներով իսկ բաւականանալ։ Անխիղճ Փոխէն, կամ աւելի ճիշդը քննադատութենէն չմոլորած աչքերը չփեց և հազիւ թէ պիտի կրնար վայելքի անհունութիւն մը մուծանել իր սրտին մէջ, երբ նոր տառապանքի ժամերը անմիջապէս ցցուեցան իր դէմ, հեծան իր վրայ։ Ուրիշ կերպ կրնա՞ր գրուիլ հայ պատմութիւնը։ Շփոթութիւնը անհնարին էր. գլեմնուած մարմին մըն էր ան, որ գլուխը չէր վերցներ։ Յոյսի առկայծ նշոյլ մը իսկ չմնաց. վտանգի ճիւաղը նորէն իր գլուխը վերցուցած էր. ո՞վ պիտի կրնար յաղթահարել համայնքին սպառնացող այդ վիշտը։ Լքումը ընդհանուր էր։ Ուխտապահները չէին երեւնար...։

Հոգը, պաշարուած վիշտային վտանգներէ, կը ներկայացնէր պատկեր մը, ուր կը տեսնուէին հոգիները, անձնք ընդարմացած և վիրաւորուած, ուրիշներ անհետացած կամ ցնորած, մինչ երամակը առաջնորդութեան յոյսով պատրաստ էր անդունդը դիմել և միայն առաջին քայլը առնելու համարձակութիւնը կը պակսէր իրեն. կարծես ակնկալելով առաջնորդի մը ապահով գիրկն անել...։

Այս անգամ ալ ցեղին անհետացումի վախը քանի մը պարտաճանաչ հայեր միացուց սկզբունքի մը շուրջը, և անոր հասարակական ձեռնարկ մը լոյս տեսաւ Արեւելքի նոր շրջանին, որուն խորհրդաւոր ծնունդը Ազգը փառաւորապէս կ'ուզենք թէ նորէն համակրանօք պիտի ողջունէ։

Նոր Արեւելքը սահմանուած է կատարել այն դերը, զոր կատարած է առաջ և որուն պէտք ունի Ազգը այսօր։

Գ. ՏԷՐ-ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

ԱՒՈՒՐ ՊԱՏՇԱՃԻ

Շատ մը վսեմ բաներու մէջ, որոնք մարդ արարածին բաժինն են, ապահովաբար ամենէն վսեմն է հայրենիքին համար մեռնիլը, պատերազմի դաշտին վրայ, թշնամիին գնդակներէն։

Խաղաղութեան ժամանակ այս մասին տասակարծիք մարդ չի գտնուիր անշուշտ, բայց պատերազմի ատեն այդ վսեմը իր հրապոյրէն շատ բան կը կորսնցնէ։ Վկա՛յ այն անդոհական մտատանջութիւնը զոր մինչեւ 45 տարեկաններու զինուորագրութեան խնդիրը յառաջ բերաւ ամէն կողմ, Թուրքիոյ բոլոր հասարակութիւններուն մէջ հաւասարապէս։

Քառասունըհինգի մօտեցած որքա՜ն մարդիկ այսօր յուսահատական նայուածքով մը կը դիտեն այն քանի մը ամիսները որոնք խոյս կուտան իրենց առջեւէն և որոնցմով պիտի կրնային թեւակոխել՝ յաղթականօրէն՝ քառասունըվեցի երանելի՜ տարիքը։

— Երեք ամիս առաջ այդ գործը տեսած ըլլայինք՝ չէ՞ր ըլլար... կ'ըսէր անցած օր 1867 Դեկտեմբերի վերջերը ծնած մարդ մը, քննադատելով իր կեանքի հեղինակներուն աննախատես դանդաղութիւնը։

Քանինե՜ր արդեօք այս անիրաւ մեղադրանքը կ'ընեն իրենց ծնողքներուն։

Ամենէն զուարճալին այն գորովալի, խանդակաթ սէրն ու գուրգուրանքն է զոր շատեր ցոյց կուտան իրենց տկարութիւններուն, անկարութիւններուն, ֆիզիքական խաթարումներուն մասին, որոնցմէ մինչեւ հիմա օրն ի բուն կը տրտնջային։ Այն ի՜նչ հոգածութիւն, ի՜նչ խնամք, ի՜նչ սրտահատում չյուծուելու համար՝ ո և է ախտէ մը որ անկարելի պիտի դարձնէ զինուորական ծառայութիւնը։

Անհամար բժիշկները որքա՜ն կը փնտռուին այս միջոցիս, պարզ հարբուխ մը ցնցղատապի վերածելու, կամ սխալ դեղով մը աղիքներու բորբոքում մը յառաջ բերելու կարող։

Ո՜վ երանելի աչքի տկարութիւն, ո՜վ անհաւելի յօդացաւ, ո՜վ թոքախտ կամ հաշմանդամութիւն, ի՜նչ նախախնամական բարիքներ էք եղեր դուք։

Այսպէս ուրեմն իրաւունք ունէին այն իմաստասէրները որոնք կը պնդէին թէ բարիք կամ չարիք գոյութիւն չունին և թէ ամէն բան յարաբերական է։ Ինչ որ այսօր սոսկալի չարիք մը կը նկատենք՝ կրնայ վաղը անգնահատելի բարիք մը ըլլալ մեզի համար...։

Բնութենէ, զաւակներու բեռին տակ ընկճուած հայրեր, որոնք երբեւ «մուլին» զերծ են զինուորական ծառայութենէ, ի՜նչ անհուն հեշտութեամբ կը կոչեն իրենց նեցուկի դերին որ փոխադարձաբար նեցուկ մը կ'ըլլայ իրենց համար։

Եւ նշանուած երիտասարդներ որոնք կը փարէին տակաւին մեծ Այո՛ն արտասանելու՝ ի՜նչ փութկոտութեամբ ամուսնական լուծին կ'երկնցնեն իրենց վիզերը։

Ճշմարիտը, երբ այս ամէն բարիքները աչքի առջեւ կը բերեմ, ինքնիրենս կը խորհիմ որ լաւագոյն չպիտի՞ ըլլար եթէ բոլոր տարիքոտ կամ հիւանդկախ մարդոց ցաւերուն սփոփանք մը ըլլալու համար, տանն տանն Պելլոնոն իր վահանն ու նիզակը ճօճէր։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ՕՍՄ. ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՐԴՈՒ ՄԸ ԿԱՐԾԻՔԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՆԵՐԿԱՅ ԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Երէկուան թերթերը հրատարակեցին Հռոմէն հասած այն հեռագիրը, որ կ'ըսէր թէ «Թրիպունա» թերթին Ուշիէն ղրկուած հեռագրի մը նայելով Թուրքիա նոր պայմաններ առաջարկած է և ասոր վրայ հաշտութեան բանակցութիւնները խզուած են։ Նոյնպէս Հռոմէն եկած և Սթէֆանիի գործակալութենէն ստացուած ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ծովակալ Վիալէի հրաման տրուած է Իտալական նաւատորմը Եգէական ծով մտնելու պատրաստ վիճակի մէջ գտնել։ Այս երկու ծանրակշիռ հեռագիրները տարօրինակ մըն ալ կուգային կնճռոտել այն կացութիւնը որուն մէջ կը գտնուինք այս պահուս։

Ասոր այս մասին հարկ եղած լուսաբանութիւնը ունենալու համար երէկ դիմեցինք հեղինակաւոր Օսմ. դիւանագէտի մը, որ մեծ ձեռնհասութիւն ունի օրուան խնդիրներուն մէջ։

Դիւանագէտը, պատասխանելով հաշտութեան բանակցութիւններուն մասին մեր ըրած հարցումին, հաստատեց թէ այդ բանակցութիւնները փափաքուած նպատակին չեն յանգած դեռ։

— Օսմ. կառավարութիւնը, շարունակեց դիւանագէտը, որչափ ալ խաղաղասէր եղած և համոզուած ըլլայ թէ՝ իր էական շահերուն տեսակէտով յարատեւ խաղաղութեան պէտք ունի մինչ սակայն անիկա չի կրնար Օսմ. ազգին արժանապատուութիւնը վտանգել, յանձնառու ըլլալով այնպիսի պայմաններու, որոնք չեն կրնար համապատասխանել երկրին շահերուն։

— Չէ՞ք կարծեր որ Իտալիա ուզէ օգտուիլ պալքանեան կնճռոտութիւններէն և խզէ հաշտութեան բանակցութիւնները, ինչպէս կը ծանուցանէ Ուշիէն Թրիպունայի ուղղուած հեռագիրը։

— Եթէ Իտալացիք ուզեն հաշտութեան բանակցութիւններուն մէջ բարդութիւններ ստեղծել՝ օգտուելով պալքանեան կնճռոտութիւններէն, օսմ. կառավարութիւնը վայրկեան մը չպիտի վարանի իր հաստատ որոշումին մէջ և չպիտի բարեփոխէ իր պայմանները, մանաւանդ որ պատերազմի դժուարութիւնները մեզի համար նոյնն են և Տրիպոլիսի պաշտպանութիւնը կեդրոնի կառավարութեան վրայ արդէն ծանր ճնշման հանգամանք մը չունի։ Այս տեսակէտով Իտալացիներու համար անհաւանական ծրագիր մըն է պալքանեան կնճռոտութիւնները իրենց շահերուն ծառայեցնել։ Ենթադրելով նոյն իսկ թէ Իտալիա կ'ուզէ օգտուիլ պալքանեան կնճռոտութիւններէն, ասիկա դեռ պաշտօնապէս յայտնի չէ, քանի որ օսմ. կառավարութիւնը պաշտօնապէս ո՛ և է տեղեկութիւն չունի Ուշիէն Թրիպունայի հաղորդուած հեռագիրին մասին։ Չկարծուիր սակայն թէ Իտալիա փափաքելով հաշտութեան բանակցութիւններուն խզումը, օսմ. կառավարութեան վրայ ձգէ պատասխանատուութիւնը՝ երեւակայական նոր պայմաններու առաջարկը վերագրելով անոր։

— Պալքանեան տագնապին մասին ի՞նչ կարծիք ունիք։

— Օսմ. կառավարութիւնը վստահ է թէ եւրոպական պետութիւնները իրեն հանդէպ բարեացակամ վերաբերում մը ունին։ Եւրոպական պետութիւններն ալ, որոնք կը տեսնեն արդի կառավարութեան անկեղծ և ուղղամիտ ընթացքը, չպիտի ուզեն անոր պաշտօնը ներքնապէս դժուարացնել մեր ներքին խնդիրներուն միջամտելու եղանակով։ Մենք թէ՛ մեր դրացիներուն և թէ՛ մեր բարեկամ տէրութեանց հանդէպ մեր սահմանեալ պարտականութեան մէջ որչափ հաւատարիմ, մեր իրաւունքներուն պաշտպանութեան մէջ ալ նոյնչափ անողոք պիտի ըլլանք։ Օսմ. ժողովուրդին վերջին օրերս ի հանդէս բերած անօրինակ կորովը բաւական է հաստատելու թէ՛ մեր թշնամիներուն և թէ բովանդակ Եւրոպային՝ որ Օսմանցիները իրենց իրաւունքներուն պաշտպանութեան համար ոչ մէկ երկիւղի առջեւ տեղի կուտան։

— Պատերազմը արգիլելու յոյս ներշնչող ազդակները ո՞ր աստիճան ուժ ունին։

Դիւանագէտը մեր այս հարցումին վրայ կանգ առաւ քիչ մը և ջանաց այս մասին իր սեփական զգացումները պարտկել պերճախօս դարձուածքներով։

— Լիովին համոզուած եմ թէ, վերջացուց, Օսմանցիներուն դատը խիստ արդար դատ մըն է և թէ՝ Օսմ. Դահլիճը կը գտնուի իր պարտականութեան բարձրութեան վրայ։ Ամէն պարագայի մէջ պէտք է գիտնանք որ, Օսմ. հայրենիքը ճգնաժամի տագնապներ չէ որ կ'անցնէ։

ՀԵԼԼԷՆ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԸ ԲԱՆԱԿԻՆ ԳԼՈՒԽԸ Կ'ԱՆՑՆԻ

Աթէնք, 11 Հոկտ.— Գահաժառանգ իշխանը, իր զաւկին՝ իշխան Ժորժի և իր սպայակոյտին հետ առտուան ժամը 8ին մեկնեցաւ միանալու համար Թեսալիոյ բանակին, որուն ընդհ. հրամանատար անուանուած է։ Թագաւորը, իշխանները և իշխանուհիները անոր ընկերացան մինչեւ կայարան, ուր ներկայ էին նախարարները օտար դեսպանատուներու զինուորական կցորդները և քաղաքային ու զինուորական իշխանութիւնները։ Շատ կանուխ ըլլալուն հակառակ, թէ՛ ճամբուն վրայ և թէ կայարանին շրջակաները խուռն բազմութիւն հաւաքուած էր, որ մոլեգնաբար կը ծափահարէր Գահաժառանգ իշխանը։ Բոլոր պատշգամներէն ծաղիկներ կը սփռուէին թափորին վրայ. Գահաժառանգ իշխանը տանող կառախումբը դրօշազարդուած էր։ Երբ Թագաւորը իր զաւկէն հրաժեշտ առած ատեն երկարօրէն կ'ողջագուրէր զայն, բազմութիւնը բուռն կերպով ծափահարեց։ Ընդհանուր խանդավառութիւն կը տիրէ ամէն տեղ և ի յայտ կուգայ ամէն պարագաներու մէջ։

Աթէնք, 11 Հոկտ.— Աթէնքի գործակալութիւնը կը հերքէ այն լուրերը թէ ընդհարումներ պատահած են Թուրքեւհելլէն սահմանագլխին վրայ։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՏԵՍԱԿԷՏԸ

ՍԱԿԱՐԱՆԻ ԽԱՂԵՐ

Բեթերսպուրկ, 12 Հոկտ.— Ռոսիա Բեթերսպուրկի սակարանին մէջ գիներու անկումի մասին կէս պաշտօնական յօդուած մը հրատարակած է, ուր մասնաւորապէս կ'ըսէ. «Բնաւ ո՛ և է լուրջ պատճառ չկայ ենթադրելու թէ Ռուսիա, որ անկեղծօրէն կը ջանայ Պալքանեան դէպքերը սահմանափակել, զինուորութիւն ունենայ իր խաղաղասէր քաղաքականութենէն շեղելու։ Պալքանի դէպքերը Ռուսիոյ տնտեսական շարժումին վնաս հասցնելու ընդունակ չըլլալով, Սակարանի մէջ արժեթուղթերու գիներուն անկման պատճառ եղած չեն։ Այդ անկումը առաջ եկած է միմիայն շահագէտներու ծանօթ խմբակի մը կողմէ, որոնք ի վնաս հասարակութեան հարստանալ կ'ուզեն, վրդովիչ լուրեր յերիւրելով»։

ԱՐԵՒԵԼՔԻ յատուկ Տպարանական կազմակերպութիւնը լրացած չըլլալուն, թերթը առժամապէս միայն կը հրատարակուի ներկայ ձեւով։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԲՕՏԿՕՐԻՑԱՅԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԿՈՐՈՒՍՏ

Լոնտոն, 12 Հոկտ.— Ռէօյթէրի գործակալութիւնը Բօտկօրիցայէն ստացած է հետեւեալ լուրը, առտուայ 10ին, իրիկուան ժամը 4.40ին, «Բազմաթիւ վիրաւորներ փոխադրուեցան այստեղ պատերազմի դաշտէն։ Հիւանդանոցները լեցուն են։ Թագաւորը այցելեց մեռած և ծանրապէս վիրաւորուած զինուորներուն։ Անոնց ճակատը համբուրեց և հայրենիքին անունով շնորհակալութիւն յայտնեց»։

* * Բօտկօրիցա, 12 Հոկտ.— Գարատաղի կեդրոնական բանակին ամբողջ ճակատը, որ կը գտնուի գահաժառանգ իշխան Տանիլոյի հրամանին տակ, յարձակում գործեց Ռօկամի ամրոցին վրայ։ Գարատաղի հրետանին ռմբակոծեց Վանօ-Սէլթուլի ամրացած լեռը, Չէլթոյի դաշտավայրին մէջ։ Գիշերը վրայ հասնելով, գործողութիւններու շարունակումը յետաձգուեցաւ։

Կէս օրէն ետք Թուրքերը փորձեցին յարձակիլ Գարատաղի բանակին վրայ, որուն կը հրամայէր զօր. Մարթինովիչ։ Գարատաղցիք ունեցան բազմաթիւ սպաննեալ և վիրաւոր։ Բօտկօրիցայի հիւանդանոցները լեցուն են։ Թագաւորը երկիցս այցելեց վիրաւորներուն։ Քսենի իշխանուհին վիրաւորները դարմանողներուն վրայ կը հսկէ։

Վերջին պահուն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Գարատաղի կորուստն է 400 վիրաւոր և 120 մեռեալ։

ԳԱՐԱՏԱՂՑԻՔ ՎՐԱՆԻԱ ԳԻՒՂԸ Կ'ԱՅՐԵՆ

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԻՍԼԱՄ ՏՂԱՔՆԵՐ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

Ցետինյէ, 13 Հոկտ.— Գարատաղցիք կրակի տուին Վրանիա իսլամաբնակ գիւղը։ Բազմաթիւ տղաք սպաննուեցան։ Մեր զօրքերը կը շարունակեն իրենց յառաջխաղացումը։

Ցետինյէ.— Այսօր այս տեղէն նշմարուեցան Թուզիի, Թարաբոշի և Թրանիսի ընդհարումները։

ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՕՍՄ. ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ

ՊԵՐԱՆԱՅԻ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Պատերազմական նախարարութիւնը հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդած է Օսմ. Գործակալութեան.— Պերանայի մէջ ընդհարումները տակաւին կը շարունակուին։ Կուսինյէի, Բլավայի և Ագովայի ուղղութեամբ առաջխաղացող Գարատաղցիները հոն գտնուող զինուորներուն կողմէ բուռն դիմադրութեան մը կը հանդիպին։ Սպայակոյտի հազարապետ Միւմթազ պէյի հրամանատարութեան տակ գտնուող ջոկատը, որ հիւսիսէն Ագովայի վրայ կը յառաջանայ, մեծ վնաս պատճառած է Գարատաղցիներուն։ Իբէքի և Բալովայի քաղաքապահ զինուորները Պերանա և Կուսինյէ հասած են և Կուսինյէի ընդհարումները յաջողութեամբ առաջ կը տարուին։ Զօրքերուն վերջին մասը Պերանա հասնելու վրայ է։ Թուզիի ուղղութեամբ առաջացող Գարատաղցիներուն ստուար մասը Թուզիի զօրախումբին կողմէ բուռն ընդդիմութիւն գտած են։ Հոս արիւնալի բուռն ընդհարումներ տեղի ունեցած են։ Օսմ. զինուորներու ցոյց տուած քաջութիւնը մեծ գովեստի արժանի նկատուած է։ Առնուած վերջին լուրերու համաձայն, Թուզիի մէջ ընդհարումներ տակաւին կը շարունակուին։ Թրանիսի կողմի մեր զօրախումբը ցրուած է լիճին և լերան մէջէն առաջ անցնիլ ուզող լեռնցիները։

ՌՈՒՍԻԱ ԿԸ ՇԱՐԺԻ

Ռուսական կառավարութիւնը Կովկասի սահմանագլխին վրայ զինուորական հաւաքումներ կատարած ըլլալուն, Վիեննայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ մեծ յուզում առաջ եկած է։

* * Ռուսական դեսպան Մ. տը Կիրս երէկ առտու արտաքին գործոց նախարար Նորատունկեան էֆ.ի բնակարանը երթալով, մէկ ժամէ աւելի երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ, Մակեդոնիոյ մէջ գործադրուելիք բարենորոգմանց մասին օսմ. կառավարութեան տալիք ապահովութիւններուն նկատմամբ։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԿԸ ՇԱՐԺԻ

Աւստրիական կառավարութիւնը սկսած է զինուորական մեծ պատրաստութիւններ տեսնել Պոսնա-Հերսէքի մէջ։ Այս պարագան դիւանագիտական շրջանակներու մէջ սա կարծիքը գոյացուցած է թէ Աւստրիա Պալքանեան երեք պետութիւններու պատերազմ հռչակելու պարագային պիտի փորձէ զինապատրաստելով միջամտութիւն մը ընել, վերջ տալու համար պատերազմին։

* * Վիեննա.— Աւստրիոյ պատուիրակութեանց ժողովին մէջ Պատերազմական նախարար զօր. Աուֆէնպէրկ յայտարարեց թէ Աւստրիա պատրաստ է իր բանակը պատրաստ պահել, ի հարկին յարձակողականի սկսելու ինչպէս նաեւ ինքզինք պաշտպանելու համար։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԿԸ ՊԱՐՊԷ ՎԱՌՆԱՆ ԵՒ ՊՈՒՐԿԱԶԸ

Կը տեղեկանանք թէ պուլկարական կառավարութիւնը նկատի առնելով որ Օսմ. նաւատորմը կրնայ ռմբակոծել նաեւ պուլկարական ծովեզերքները, այժմէն իսկ սկսած է պարպել Վառնան և Պուրկազը։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԵՐԷԿՈՒԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՆԻՍՏԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՔ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԵՆ

Երէկ Նախարարաց Խորհուրդը Բ. Դրան մէջ նիստ գումարելով շարունակեց մեծ տէրութեանց տրուելիք պատասխան—ծանուցագրին պատրաստութեան վերաբերեալ խորհրդակցութիւնները։ Այս առթիւ հարկ տեսնուեցաւ նկատի առնել այս միջոցիս Եւրոպայի դիւանագիտական շրջանակներու մէջ

(Շարունակութիւնը կարդալ չորրորդ երես)

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՕՐԷՆՔԻՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ
ՀԱՅՈՑ ՄԷՋ

Ժողովուրդի մը յառաջդիմութեան էական պայմաններէն մէկն է Օրէնքին ճշգրիտ և անվերապահ գործադրութիւնը ամէնքին հանդէպ և ամէն գործի մէջ։

Ցեղերու քաղաքակրթութեան աստիճանը կը չափուի ոչ միայն իրենց Օրէնքներու իմաստուն և արդար հանգամանքէն այլ նաև անոնց գործադրութեան աստիճանէն և եղանակէն։

Ազգ մը, որ վայրենի սովորոյթներով և անիրաւ օրէնքներով կը կառավարուի՝ քաղաքակրթութեան յետին աստիճանին վրայ մնացած կ՚ըլլայ։ Բայց այն ազգը որ թուղթի վրայ գեղեցիկ և մտադիւտ օրէնքներ ունենալով հանդերձ՝ անկարող կամ անընդունակ է զանոնք գործադրութեան դնելու՝ նոյնքան կիսաքաղաքակիրթ, նոյնքան յետամնաց է որքան առաջինը։

Այս տեսակէտով հայ ժողովուրդը երկրագունդիս ամէնէն յետամնաց ցեղերէն մէկն է, որովհետև մինչև այսօր անընդունակ գտնուած է իր ազգային օրէնքը՝ Սահմանադրութիւնը, ճշդիւ և փափաքուած անվերապահութեամբ գործադրելու և այս պատճառաւ ալ իր հանրային գործերը յաճախ ինկած են քաոսային դրութեան մը մէջ։

Իւրաքանչիւր անհատի մէջ բնազդաբար գոյութիւն ունի իր գլխուն իրեն ներշնչածին պէս գործելու և ուրիշին խօսքին կամ խրատին չհնազանդելու փափաքը։ Տարբեր խօսքով, իւրաքանչիւր մարդ բնազդաբար անիշխանական է, օրէնքին հպատակելու դժկամակ։

Այս երևոյթը ամէնէն աւելի կը տեսնուի մանուկներուն մօտ, որոնց դաստիարակութիւնը տակաւին բաւականաչափ զարգացած չըլլալով, կը փափաքին ընել այն ամէն բաները որ իրենց հաճոյ կը թուին, բայց կրնան իրենց օգտակար չըլլալ կամ ուրիշին վնասել։

Մինչդեռ մարդ մը, քանի տարիքը առնէ, այնքան իր դաստիարակութիւնը կը զարգանայ և այնքան նուազ անիշխանական կը դառնայ, ուստի տղու մը պէս չզգար ու չի մտածեր։—

Այսուհանդերձ, չափահաս մարդկութիւնն ալ անթերի վիճակ մը չի ներկայացներ։ Կան որ, բնութենէն աղքատ կերպով օժտուած, տարիքնին առնելով ալ նորէն տղայ կը մնան։ Կան ալ որ, բնական և ընկերային կարգ ու սարքերու անկատարութեան հետևանքով և իրենց անձնական շահերը ապահովելու հաշուով՝ ուրիշներու շահերուն կը վնասեն։

Ապա ուրեմն, եթէ չափահաս մարդկութիւնը ինքն իր գլխուն ձգուելու ըլլայ, կամ անգիտաբար և կամ իր անձնական բարդ շահերը ապահովելու համար կրնայ ամէն բան տակն ու վրայ ընել։ Ու երբ ամէն բան տակն ու վրայ ըլլայ՝ դարձեալ առաջին վնասուողը ինքը՝ մարդկութիւնն է։

Նախ սա բացարձակ ճշմարտութիւնը ընդունինք որ մարդկութեան բնաւ չի վնասելը կատարեալ երազ մը, անկարելիութիւն մըն է։

Մեզի տրուեր է ապրիլ, այս տեսակէտով, անկատար բնութեան մը մէջ։ Տրուած ըլլալով բնութեան անկատարութիւնը մարդկութեան բոլոր շահերը ապահովելու տեսակէտով, յայտնի է որ մարդկութիւնն ալ, իբրև բնութեան մէկ ստեղծագործութիւնը, անկարող էր անկէ աւելի կատարեալ ըլլալ և հետևաբար ինքն իր մէջ ապահովել մարդոց ամբողջական օգուտը։

Ինչ որ կարելի էր ընել՝ այդ ալ, տրուած պայմաններու տակ, մեծագոյն օգուտը ապահովելու մէջ կը կայանար։—

Եւ օրէնքը ճիշդ այդ մեծագոյն օգուտը ապահովելու նպատակով շինուած է։—

Թէ իւրաքանչիւր համայնքի օրէնք, նոյն այդ համայնքին մեծագոյն օգուտը կ՚ապահովէ՞ կամ ոչ՝ տարբեր խնդիր մըն է և կախում ունի օրէնքը պատրաստողներու մտաւորական մակարդակէն՝ որ տեղէ տեղ և ժամանակէ ժամանակ մեծապէս կը տարբերի, ինչպէս որ տեղէ տեղ և ժամանակէ ժամանակ մարդկութեան պէտքերն ու շահերն ալ անհաւասարապէս իրարմէ կը տարբերին։

Եւ ահա ճիշդ այս պատճառաւ օրէնքները շարունակ և աստիճանաբար փոփոխութեանց կ՚ենթարկուին։ Մենք այս փոփոխութեան վիճակը կը կոչենք «Բնաշրջութիւն», եվօլիւցիա, բառով։

Երբեմն կը պատահի որ օրէնքը շինելու կոչուած անձինք, փոխանակ իրենց համայնքին պէտքերը նկատի առնելու, անհատի մը կամ դասակարգի մը շահերը նկատողութեան կ՚առնեն, և զարտուղութիւն մը ընելով բնութեան անխուսափելի պայմաններէն որ, ինչպէս ըսինք, մեծամասնութեան կամ մեծագոյն օգուտի սկզբունքին վրայ հաստատուած են, կը մեղանչեն համայնքին հոգեբանութիւնը պատկերացնելու իրենց ճակատագրական դերին դէմ։

Այդ պարագային՝ համայնքը գրեթէ մէկ շունչով, սխալ օրէնքին, այսինքն իր իսկական շահերուն անհամապատասխան օրէնքին և զայն գործադրողներուն դէմ կ՚ելլէ, կը քանդէ այդ օրէնքը, կը տապալէ գործադրողները և իր, այսինքն համայնքի մեծամասնութեան (զոր կը կոչենք հանրութիւն) շահերուն համապատասխան օրէնքներ կը շինէ և գործադրութեան կը դնէ։ Այս երևոյթին և այս շարժումին յեղափոխութիւն անունը կու տանք։

Այս յեղափոխութիւն բառին վրայ, սակայն, կ՚արժէ դարձնել մեր ընթերցողներուն ամբողջ ուշադրութիւնը։

Յեղափոխութիւնը իրական և արդարանալի պէտք է ըլլայ. առանց ասոր՝ անիկա երբեք չի կրնար գոյութիւն ունենալ և տևականաբար չի ալ յաջողիր։

Եւ յեղափոխութիւնը այն ատեն միայն իրական և արդարանալի է՝ երբ համայնքին մեծամասնութիւնը բնազդօրէն, հոգեբանօրէն կը մտածէ, կ՚զգայ թէ հանրութեան շահերը վտանգի տակ կը գտնուին։

Իսկ այն ամէն «յեղափոխութիւնները» որոնք, առանց ժողովուրդին իսկական պէտքերուն արտայայտութիւնն ըլլալու, անհատներու կամ խմբակներու սակաւաթիւ համոզումները կը ներկայացնեն և կամ՝ բարոյական թէ նիւթական շահերէ ներշնչուած և արծարծուած են, ատոնք արժանի չեն իսկ այդ անունին և դատապարտուած են անյաջողութեան մատնուելու, այն պարզ պատճառաւ որ շինծու են։

Եւ բոլոր շինծու յեղափոխութիւնները կը դառնան, այսու ամենայնիւ, վնասակար, վասն զի հեռու են ժողովուրդին իսկական պէտքերը ներկայացնելէ։ Երբ ստեղծել ուզուած վիճակ մը համայնքին պէտքին չի համապատասխաներ, անիկա կը դառնայ անբնական, ապա ուրեմն զարմանալի չէ որ դառնայ միևնոյն ատեն վնասակար։

Խնդիր է սակայն թէ՝ ո՞վ պիտի զատէ համայնքին վնասը կամ օգուտը։ Մասնաւոր անհատնե՞ր, իրենց անձնական բնազդներուն կամ երևակայութեան հետևելո՞վ, թէ ոչ անոնք՝ որ իրենց եսը մէկդի դրած, ժողովուրդին հոգեբանական, հաւաքական եսը կ՚ուսումնասիրեն։ Բնաւ տարակոյս չկայ որ այս վերջինները։

Մարդ մը, որքան ալ խելացի ըլլայ, իրաւունք չունի իր խելքը և անոր համաձայն իր շինած մէկ օրէնքը համայնքի մը պարտադրելու։ Այդ բանը պիտի նշանակէր տեսակ մը միտքի բռնապետութիւն։

Ըստ որում հանրային մեծագոյն օգուտը ուղիղ կը համեմատի հանրային մեծագոյն երջանկութեան հետ՝ օրէնք շինողները պիտի նկատի առնեն միայն ա՛յս պարագան և համայնքին հաւաքական տրամադրութիւններուն պիտի համաձայնեցնեն իրենց գործելակերպը։ Ժամանակ պիտի գայ որ համայնքը ինքն պիտի զգայ որ իր օրէնքը իրեն չի բաւեր և այն ատեն, պարագաներուն համեմատ, կա՛մ պիտի բնաշրջուի և կա՛մ պիտի յեղափոխուի։

Արդ, ամէն անոնք, որ հակառակ համայնքին այս հոգեբանական ընդհանուր զգացման, իրենց անձնական համոզումներուն կամ իրենց նիւթական կամ խմբակցական շահերուն համար կ՚ելլեն ժողովուրդին մէկ մասը օրէնքին դէմ ապստամբեցնել՝ կը կոչուին ամբոխավար (démagogue) և իրենց արարքը կը կոչուի ամբոխավարութիւն (démagogie)։

Թէև օրէնքին դէմ իրենց պատրաստած այս շարժումը շինծու եղած ըլլայ և նոյնին գործով անյաջողութեան դատապարտուած, այսու ամենայնիւ ամբոխավարները ծայրայեղօրէն վնասակար մարդիկ են՝ որովհետև իշխանութեան վրայ գտնուող մարմիններուն արդարացի մաքառումի ահագին աւերներ կ՚առնեն և այս կերպով՝ այս վերջիններուն գործունէութեան կարևոր մէկ մասը ժխտական արգելքի մը համար սպառելու պատճառ կը դառնան։

Դժբաղդութիւնը շատ աւելի մեծ կ՚ըլլայ, երբ գործի վրայ գտնուող մարմինը Օրէնքը յարգել տալու ո՛չ համոզումը, ո՛չ ալ, յաճախ, կորովը կ՚ունենան։

Այդ պարագային է ահա, որ կը տիրէ Անիշխանութիւնը, Քաոսը, ի վնաս հանրային շահերու...։

* *

Մեզի պէտք է, գլխաւորաբար, կռուիլ ամբոխավարութեան դէմ և հայ ցեղին քաղաքացիական ուղիղ դաստիարակութիւն մը տալ։

Մեր նպատակը և գիրը պէտք է ըլլայ մեր հասարակութեան մէջ մուտ գտած սխալ բարքերը, ծուռ «յեղափոխական ոգին», անիշխանական վնասակար ձգտումները ձաղկել ու անխնայ մարակել, և ջանալ որ, նախ և առաջ, մեր մէջ դժբաղդաբար քիչ մը ամէնուրեք բուսած ըմբոստացումները ընդդէմ օրինաւոր ազգային իշխանութեան, և այդ ըմբոստացումներու առթիւ ազգային իշխանութեանց թոյլ և վարանոտ ընթացքը, հետզհետէ վերջ գտնեն։

Համոզուած ըլլալու ենք որ մեր հանրային գործերը այսօրուընէն շատ աւելի բարւոք կացութեան մը կրնան հասնիլ՝ երբ մեր համայնքը գիտնայ յարգել մեր Ազգային Օրէնքը՝ Սահմանադրութիւնը ու մեր Գործադիր Իշխանութիւնները ալ գիտնան յարգել ընծայել այդ Օրէնքը...։

Ուրիշ առթիւ պիտի բացատրենք թէ՝ որքան որ վնասակար է մեր մէջ օրինազանցներու գործունէութիւնը, նոյնքան և աւելի վնասակար է մեր կարգ մը ազգային իշխանութեանց [illegible]՝ Ազգային Օրէնքը յարգել տալու մասին։

ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ

ԾՈՎԵԶՐԻ ՍՐՃԱՐԱՆԸ

Ծովեզրին մօտ, ծանծաղուտքին վրայ սրճարան մը կայ։

Ամէն գարնան, երբ ծովը կը հանդարտի ու ալիքները մեղկօրէն կ՚երկնան արևուն համբոյրներուն տակ, տախտակներ ու գերաններ դուրս կը հանուին իրենց ձմեռուան մութ անկիւնէն և իրարու քով կուգան կազմելու համար ծովեզրի այդ մերկ սրճարանը։

Յաճախ գացած եմ այն սրճարանը։ Մայիսի բուրումնաւէտ օդը և Յունիսի գրգռող շունչը ծծած եմ հոն՝ պատին, անոյշ ալիքներէն. արևուն ճաճանչներուն խաղալը դիտած եմ ծովին հոնէն եկող պղպջակներուն հետ. զմայլած եմ մերձաւորութենէն բոլոր այն հեշտանքներուն ու զգացումներուն, որոնք արևէն ու ալիքէն կը ծնին, որոնց թափառումը կը զգաս շուրջդ և որոնք չեն գար սակայն...։

Ու ամէն աշնան, երբ երկինքը իր երեսը տժգոյն քօղով մը կը ծածկէ որպէս զի բլուրներուն դեղնիլը և տերևներուն իյնալը չտեսնէ, այդ սրճարանին տախտակները կը քակուին ու կը խլուին ջուրին խոր մխրճուած գերանները, որոնց վրայ սրճարանը ամբողջ ամառ մը հանգչեցաւ։ Ու երբ ձմեռը իր ալիքներուն զայրոյթովը խուժէ ծովեզրին վրայ, այդ սրճարանէն խլեակ մը, յիշատակ մը իսկ չգտներ։

* *

Երէկ տեսայ որ նորէն կը քակէին այդ սրճարանը։

Անձրևներն ու արևուն տակ սևցած իր տախտակները կը հեծէին այն խոցերուն տակ, զորս [illegible] կը բանային իրենց կուրծքերէն խլելով գամերը, ու համակերպութեամբ մը, որ խորունկ է, կը սպասէին նետուիլ զիրենք պատսպարող սև խորշին մէջ, մինչև որ ձիւնէն ու սառոյցէն ետք, զիրենք դուրս հանեն նորէն։

Ու սրճարանը, որ կը քակուէր, կ՚աւրուէր, կը չքանար, յիշեցուց ինծի այն օրերը, ուր տեսած էի անոր հաստատուիլը, ուրուագծուիլը օդին մէջ և վերջապէս կազմուիլը այնպէս, ինչպէս որ էր։

Այն ատեն երբ գարնան տպաւորութիւններուն տենդովը արբշիռ՝ ծովին մօտ կը վազէի ջուրերուն անուշ շունչովը լեցուելու համար, ինչ անուրջներ, ինչ յիմար իղձեր կը կառուցանէի հոն ալ։

Այն ատեն, երբ արևուն տաքութիւնը կը զգայի վրաս՝ այրող համբոյրի մը պէս և ջուրին զովութիւնը՝ [illegible] թևի մը նման՝ երբ կը փայփայէր, կը գգուէր ճակատս, ինչ երազներ, ինչ սէրեր ունէի հոն ալ։

Այսօ՞ր։

Այսօր կը զգամ որ այն ատեն շինուած երազներս ու սէրերս մէկիկ մէկիկ կը քակուին, կը փլչին, կ՚իյնան մէջս։

Ու սրճարանին տախտակներուն նման, ինծի կը թուի թէ՝ սիրտս բեկորները կը տարուին դագաղի մը համբերութեամբ։

* *

Վաղը ձմեռ պիտի ըլլայ ու ես ծովեզրը պիտի երթամ երբեմն։

Հոն, ալիքներուն հեծեծանքը պիտի արձագանգէ սիրտս պարապին մէջ և ողբոտ ամպերու պէս՝ բոլոր սէրերս անշարժացած, ցաւած պիտի ըլլան։

Եւ պիտի սպասեմ այսպէս...։

Գիտեմ, գարունը պիտի գայ նորէն, ալիքները պիտի մեղկանան արևուն տակ ու ծովը ծաղիկներուն ու տերևներուն բոյրը պիտի բերէ տարածել մինչև ծովափին վրայ։

Ծովեզրի սրճարանը, գիտեմ, յարութիւն պիտի առնէ նորէն, ու իր տախտակներուն տժգոյն կերտուածքը պիտի ցոլանայ ջուրին խաղաղութեան մէջ։

Ես նորէն պիտի երթամ նստիլ հոն՝ ծովը ու արևը դիտելու համար։

Բայց սիրտս բեկորներէն նոր երազներ ու նոր սէրեր պիտի շինուի՞ն արդեօք...։

ՅՈՎՀ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ

Մ. ՆԱՀԱՆԳԱՑ ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

Նախագահական նախորդ ընտրութեանց պարագաները քննելու համար կազմուած ծերակուտական յանձնաժողովին առջև Պ. Ճօրճ Շէլտըն, ազգ. հանրապետական կուսակցութեան նախկին գանձապետը, վկայեց թէ Պ. Բիրբընդ Մօրկըն, հանգուցեալ Գօրնէլիուս Պլիս, Ճօրճ Կուլտ և ուրիշ երկու միլիոնատէրեր 500,000ական փրանք վճարած էին Պ. Ռուզվէլթի 1904ի նախագահական պայքարին յաջողութեան համար։

Յանձնախումբին այս միջոցին կատարած քննութիւնը չափազանց կը նեղէ ներկայիս նոյն պայքարը վարող կուսակցութիւնները։ Ասոնք՝ թերթերէն գրած [illegible] կ՚զգուշանան և կ՚ամփոփուին զինու ուղղակի իրենց համակիրներուն նպաստին որոնց տուած ամենափոքր գումարներն սկսեալ իսկ կ՚ընդունին։ Ֆէմինիստները, որոնց թեկնածուն է Պ. Ռուզվէլթ, [illegible] կը պտտցնեն գանձանակներ մանկամարդ օրիորդներու ձեռամբ, որոնք ի փոխարէն պզտիկ ժապաւէններ կը բաժնեն պզտիկ կարմիր ծաղիկներու տեսակէն։

Այս միջոցին, Պ. Ռուզվէլթ, իր 16 հազար քիլօմեթրնոց բրօբականտի մեծ շրջանը կը կատարէ։ Վերջերս, զինք տանող կառախումբը առտու մը կանուխ Գառոլինի նահանգէն կ՚անցնէր՝ երբ կեցաւ պզտիկ կայարանի մը մէջ։ Տեսնելով որ համակիրներ իրեն կ՚սպասեն, Պ. Ռուզվէլթ գիշերազգեստով վակոնին դաւթակին վրայ ելաւ և ճառ մը խօսեցաւ անոնց։ Երբ կառախումբը ճամբայ ելաւ, ուզեց վերադառնալ և պառկիլ նորէն, բայց իր ծառան, որուն հրաման տուած էր դուրսէն եկողներուն առջև բնաւ դուռ մը չբանալ, չլսելու զարկաւ անոր հարուածները, կարծելով որ իր տէրը պառկած կը քնանայ նոյն պահուն։ Պ. Ռուզվէլթ այդ վիճակին մէջ ժամ մը սպասեց, անշուշտ լաւ մը մսելով, մինչև որ յաջորդ կայարանին մէջ յաջողեցաւ ազատիլ այդ տաղտկալի կացութենէն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

„ԹԱՅՄԶ„Ի ԶԻՆ. ՔՆՆԱԴԱՏԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՎՐԱՅ

Թայմզի Պալքանեան զինուորական թղթակիցը հետևեալ քննադատականը կ՚ընէ Թուրքեւպուլկար սահմանագլուխին վրայ տեղի ունեցած վերջին փոքր ընդհարումներուն վրայ։

«Պալքաններու մէջ լուրջ թշնամութիւններու մասին լուրերու բացակայութիւնը երաշխաւորութիւն մը չէ լաւագոյն կանխատեսութիւններու։ Լաւագոյն հետևութիւնը այն է որ եւրոպական դիւանագիտութիւնը դեռ քիչ մը ժամանակ ունի գործելու և թէ կացութիւնը այնքան յուսահատական չէ որքան ատեն որ գրիչը տեղի տուած չէ սուրին։ Հիմակուհիմա զինուորական տեսակէտով դէպքերը կանոնաւոր ընթացքի մը կը հետևին։ Ոչ Պալքանեան դաշնակից տէրութիւններուն, ոչ ալ Թուրքիոյ համար նպաստաւոր է պատերազմի սկսիլ պատրաստութիւնները չաւարտած։ Բոլոր սպայակոյտները շատ կանուխէն կը պատրաստեն զօրահաւաքութեան և ռազմական մեծ փոխադրութիւններուն համար անհրաժեշտ կարգադրութիւնները։ Մօլթքէի այն սկզբունքը թէ բանակը պարտի կատարելապէս պատրաստ ըլլալ գործելէ առաջ՝ բոլոր եւրոպական բանակներու կողմէ կիրարկութեան մէջ դրուած է։ Այն շարժումները որոնք մեր աչքերուն առջև կը պարզուին Պալքաններուն մէջ, արդիւնքն են խաղաղութեան ատեն շատ խորհրդածուած և խնամուած պատրաստութեան։ Չենք գտնուիր վայրենի ժողովուրդներու հանդէպ, որոնք իրենց թշնամիին անձին վրայ կը յարձակին առանց հետևանքները նախատեսելու։ Կարելի է մերձաւորաբար և մինչև աստիճան մը որոշել այն թուականը, ուր երկու հակառակորդ ուժերուն համակեդրոնացումը պիտի աւարտի, հիմնուելով այն երկու շահեկան հեռագիրներուն վրայ զորս Թայմզի Սօֆիայի և Պօլսոյ թղթակիցները ղրկած են այս թերթին։

Իր Հոկտ. 6 թուակիր հեռագրով, Սօֆիայի թղթակիցը կ՚ըսէ թէ Պուլկարիոյ ամբողջ հեծելազօրքը, որ ուժը վաշտերու կը հասնի, նոյն օրը մեկնած էր Ֆիլիպէ և թէ երկաթուղին յատկացուած էր հետևակային մասին զօրքերուն համար։ Այս գործողութիւնը ցոյց կուտայ թէ պուլկարական հեծելազօրքը հինգ օրէն շարժման վիճակի մէջ դրուած էր։ Մինչև որ հակառակը ապացուցուի՝ կրնանք ըսել թէ նոյնը ճիշդ է հեծելազօրքին մնացեալ մասին համար ալ։ Նոյնպէս ցոյց կուտայ թէ Սօֆիայի հեծելազօրքը հազիւ թէ կրնար Ֆիլիպէ հասնիլ Հոկտեմբեր 10էն առաջ, և Էտիրնէ տանող սահմանագլուխը՝ Հոկտեմբեր 14էն կամ 15էն առաջ։ Անշուշտ պէտք չէ չափազանցուած եզրակացութիւն մը հանել այսպիսի տեղեկութենէ մը, բայց կարելի է գտնել որ Հոկտեմբեր 15էն և 21էն առաջ պուլկարական բանակին կողմէ Էտիրնէի վրայ ընդհանուր յառաջխաղացութիւն մը տեղի պիտի չունենայ։

Նմանապէս, Թայմզի Սելանիկէն ստացած Հոկտեմբեր 2 թուակիր հեռագիրը 10էն 12 օր կուտայ Թուրքիոյ զինուորական ուժերուն, իբր անհրաժեշտ ժամանակը՝ պատերազմի պատրաստ ըլլալու համար։ Աւելին կը հետևի թէ Հոկտեմբեր 14ն է այն հաւանական թուականը ուրկէ յետոյ Մակեդոնական զօրաբանակը պիտի սկսի կատարել իր ռազմագիտական կեդրոնացումը, որուն ամէնէն հաւանական խարիսխը պիտի ըլլայ Ուսկիւպ, սպասելով հակառակը հաստատող լուրերուն։ Կարելի է որ Թուրքիոյ պատրաստութիւնները քիչ մը աւելի յառաջացած են Թրակիոյ կողմը, որովհետև աւելի ճնշող վտանգ կայ և յաջողութիւնը աւելի անհրաժեշտ է այն մասերուն մէջ, բայց ընդունելով որ այս հեռագիրները բացարձակապէս ճիշդ են, ոչ մէկ պարագայի մէջ Պուլկարիա կրնայ սպասել շատ մեծ կամ վճռական առաւելութիւն մը իր զօրահաւաքութեան արագութենէն։

Այս երկու հեռագիրները, ընդունելով միշտ որ ճիշդ են, կ՚արժեն անգլիական և օտար թերթերուն մէջ բոլոր լուրերը միասին առնուած։

Այդ հեռագիրները մեզի կը յիշեցնեն աւստրիական և գերմանական զինուորներուն այն գրեթէ միահամուռ կարծիքը թէ Թուրքը պատերազմի մէջ, միշտ [illegible] նկատուած է։ Գերմանական զինուորական քննադատներու կարծիքը այնքան սովորական կերպով սխալ ելաւ ռուս-թուրք պատերազմին առթիւ որ անոնք պէտք ունէին իրենց համբաւը վերահաստատելու, բայց որովհետև Մարաջախտ Ֆօն Տէր Կօլց և իր սպաները Թուրք բանակին վրայօք աւելի շատ բան գիտեն քան ուրիշ ո և է ազգ մը, որովհետև Աւստրիացի սպաները պալքանեան դաշնակիցներուն բանակներուն կացութեան մասին աւելի լաւատեղեակ են, հիմակուհիմա պիտի եզրակացնենք թէ՝ Թուրքիոյ հետ պատերազմի մը մէջ Պուլկարիոյ գերազանցութիւնը և նախնական յաջողութիւնը, զոր կը նախատեսեն անգլիացի մասնագէտներէն ոմանք, պէտք ունին դեռ ապացուցանելու փորձառութեամբ— այսինքն՝ առաջին ընդհարումներուն արդիւնքով։—

Սահմանագլուխին վրայ բազմաթիւ կէտերէ զանազան ընդհարումներ կը ծանուցանեն, բայց հիմակուհիմա ատոնք մեծ բան մը չեն ներկայացներ։ Ճամա-Պալայի գործը կը թուի տեղի ունեցած ըլլալ 2500 հոգիէ բաղկացած Պուլկար անկանոն հրոսախումբի մը կողմէ, որ կը պնդէ թէ Բրէժնայի կիրճը գրաւած է, բայց չենք կրնար լուրջ նկատել այս յարձակումը եթէ նոյնիսկ պաշտօնապէս հաստատուի։ Այդ շարժումը բոլորովին երկրորդական կարևորութիւն ունեցող փոքր ջոկատի մը կողմէ կանխահաս յառաջխաղացութեան մը երևոյթն ունի։ Գարատաղցիներու կողմէ Ենի Պազարի Սանճագին մէջ գործուած արշաւանքը քիչ մը աւելի լուրջ է, որովհետև, եթէ սերպ և գարատաղցի հրոսախումբերը սկսին ասպատակել այդ մասին մէջ և Թուրքերուն վրայ յարձակին, աւստրիական գրաւում մը հաւանական կը դառնայ։ Զանազան աղբիւրէ հասած լուրերը կ՚ըսեն թէ ծովու և ցամաքի կողմէն Աւստրիոյ զգուշութիւնները ձեռք կ՚առնէ։

Պէտք է յիշել նաև թէ, բանակներուն խոշոր զանգուածէն զատ, ինչ որ կը գտնուին սահմանագլուխներուն վրայ հաւանօրէն թեթև զօրախումբեր, հեծելազօրք և խառն ջոկատներ են։ Այս երկու ուժերուն միջև ընդհարումները չեն կրնար չափազանցուած կարևորութիւն ունենալ։ Այս կարգի դէպքերու մասին լուրերը պէտք չէ որ մեր ուշադրութիւնը դարձնեն շահեկան գլխաւոր կեդրոններէն, որոնք են Էտիրնէ՝ Թրակիոյ համար Ուսկիւպ՝ Մակեդոնիոյ համար։ Ստոյգ լուրեր չունինք թէ Թուրքերը ո՛ւր կամ ինչ ուժ կեդրոնացնելու վրայ են, բայց այս երկու կեդրոնները երկու թատրոններուն վրայ կեդրոնացման գլխաւոր և հաւանական կէտերը կը ներկայացնեն։ Գարատաղցի կիները, ինչպէս եղած է անցեալին մէջ, ճամբաները շինելու և պարէններ փոխադրելու վրայ են իրենց այրերուն համար, որոնք զէնքի տակ են։ Ստոյգ չէ թէ այս դրութիւնը պիտի որդեգրուի նաև միւս բանակներուն կողմէն թէև պատերազմին խստութիւնները մեղմացնելու և լեռնականներուն արագաշարժութիւնը աւելցնելու կը նպաստէ։ Յունաստանի գալով, պէտք է գիտնալ որ իր զինուորական ուժերուն համար ճամբաներու վերջին կէտերն են Գալամպաքա և Լարիսա ուր պէտք չէ որ հելլենական բանակը փութայ ինքզինքը վտանգել։ Իտալիոյ Թուրքիոյ հետ հաշտութիւն կնքելու կարելիութիւնը պարտի լուրջ անձկութիւն առթել հելլէն զինուորական շրջանակներուն, որովհետև եթէ ծովու վրայ իշխանութիւնը Թուրքիոյ ձեռք անցնի, Յունաստանի բոլոր եզերքները պիտի քանդուին։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի — 1 —

ՍԻՐՈՅ ՋՈՀԸ

ՄԱՀԱՄԵՐՁԻ ՄԸ ՄԱՀՃԻՆ ՔՈՎ

Տկար ու դալկաջնոյն լոյս մը կը մաղուի Հօթրոզ դղեակին պատուհաններուն վրայ նայող սրահի մը մետաքսէ վարագոյրներուն մէջէն։

Այդ ընդարձակ սրահը, ցերեկուան լոյսին մէջ այնքա՜ն պայծառ ու շէնշող, այդ պահուն հիւանդի մը սենեակը եղած է, որ թերևս մեռելական սենեակի պիտի փոխուի ընդհուպ։

Հոն փռուած է դղեակին երիտասարդ տէրը, երբեմն այնքան գեղադէմ ու կորովի։ Սակայն հիմա մեղրամոմի պէս դալկացած է ան և կմախքի մը նման հալած։ Անողոքելի հիւանդութիւնը, որուն դէմ ի զուր կը պայքարի իր երիտասարդութիւնը, մեծ փոփոխութեան ենթարկած է զայն։

Բժիշկներու բովանդակ գիտութիւնը ի դերև կ՚ելլէ այդ հիւանդութեան հանդէպ. ոչ ոք կրնայ հասկնալ այդ հիւանդութեան ինչ ըլլալը, ու Հօթրոզ դղեակին երիտասարդ տէրը օրէ օր կը հիւծի, կը հալի։

Հիւանդին սնարին քով, քարէ դէմքի մը պէս անշարժ նստած է կոմս Ռօպէրի հիւանդապահուհին, զոր բժիշկ մը բերել տուած է քանի մը օր ի վեր, որովհետև այդ հիւանդապահուհին խղճամիտ, համբերատար ու անձնուէր ըլլալը մօտէն գիտէ։

Իր խոշոր ու ծովու գոյնին պէս մութ կապոյտ աչքերուն մէջ կրակոտ լոյս մը կը շողայ. մերթ ցաւագին կծկում մը կը տեսնուի իր անբիծ բերնին վրայ, և շրթունքները մեղմօրէն կը շարժին. կարծես թէ աղօթք մը կը մրմնջէ մեղմաձայն։

Արդարև, մանկամարդ հիւանդապահուհին կ՚աղօթէ. թէև կուսութեան ուխտ ըրած չէ և միայն աղքատախնամ վարչութենէն վկայուած է, սակայն անհաճոյ չի թուիր իրեն, երբ «Քոյր Մարկրիթ» կոչեն զինքը։ Կ՚աղօթէ, որպէս զի Աստուծոյ ողորմութեամբը ազատի այդ երիտասարդ հիւանդը, որ սիրելի դարձած է իրեն, անզգալաբար, մինչ ինքն ալ արիաբար կը մաքառի մահուան դէմ, անոր կեանքը փրկելու համար։

Անձնուրաց հիւանդապահուհին երկարօրէն կը դիտէ իր հիւանդը, աղօթելով անոր համար. սակայն Քոյր Մարկրիթ յայտնութիւն մը կ՚ունենայ յանկարծ. միայն գթութեան զգացումը չէ որ իր սիրտը կը լեցնէ ու կ՚ոգևորէ։ Ոչ, ինքնախաբէութիւն և կեղծաւորութիւն պիտի ըլլար այդ նուիրական անունով որակել իր զգացումները, մանաւանդ այսպիսի առթիւ։ Բնազդական սարսուռով մը համակուած, սպիտակ ձեռքերը խաչաձևելով կը հառաչէ։

— Աստուած իմ, ինչ կ՚ըլլամ կոր։ Երբեք չէի զգացած այն զոր կը զգամ այս հիւանդին նկատմամբ...։ Կոմսը անորոշ տենչանքներ ու անձկալից ուրախութիւն մը կ՚արթնցնէ իմ մէջս...։ Պիտի ուզէի սրտիս արիւնը թափել, անոր կեանքը ազատելու համար...։ Այդ ազնիւ ու հպարտ երիտասարդին մէկ ժպիտին արժանանալու համար, տարիներ պիտի զոհէի կեանքէս...։ Արդեօ՞ք...։ Ո՛հ, սէր ըլլալու է ասիկա։ Սէ՜ր, այդ ամենազօր զգացումը, որուն վրայ այնքան բաներ լսած եմ և որուն ինչ ըլլալը չէի գիտեր տակաւին։

Այդ յեղակարծ յայտնութենէն վրդովուած, Մարկրիթ ոտքի ելաւ և կոմս Ռօպէրի տժգոյն դէմքին վրայ ծռեցաւ։

— Որքա՜ն գեղեցիկ է, մրմնջեց Մարկրիթ։ Իմ բարի մօրաքոյրս իրաւունք ունէր, երբ մելամաղձիկ շեշտով մը կ՚ըսէր թէ պէտք է զգուշանայի սէրէն, ինչպէս ամենադէժ աղէտէ մը...։ Բայց ինչպէս կարելի է զգուշանալ բանէ մը, որ փայլակի մը պէս մեր վրայ կ՚իջնէ։ Առաջին վայրկեանէն զգացի որ միւս հիւանդներուն պէս չպիտի նայէի կոմսին և թէ այն տպաւորութիւնները չպիտի կրէի, որոնց վարժուած եմ արդէն...։

Կոմս Ռօպէր կողին դարձաւ անկողնին մէջ, և հեծեծանք մը, որ իր թաքուն տառապանքները կը մատնէր, դալուկ շրթունքներէն դուրս թռաւ։

Խոր կարեկցութիւն մը յուզեց Մարկրիթի սիրտը։ Զօրաւոր դեղ մը պարունակող սրուակ մը առաւ. հազուագիւտ պարագաներու մէջ միայն կը համարձակէր գործածել զայն։

Պահ մը կոմս Ռօպէր բացաւ իր [illegible] աչքերը. երազկոտ ու տարակուսական նայուածք մը ձգեց իր հիւանդապահուհիին սիրուն դէմքին վրայ։

Հիւանդը անորոշ խօսք մը մրմնջեց, և արտեւանունքները գոցելով տենդոտ ընդհատ քունի մը մէջ թաղուեցաւ։ Մարկրիթ իր փափուկ ձեռքերով վեր առաւ հիւանդին դաստակը, զննելու համար բազկերակը, որուն արագ զարկերը հաշուեց անձկութեամբ։

— Տէ՛ր Աստուած, ջերմը կը սաստկանայ հետզհետէ...։ Անյաղթահարելի կը թուի ասիկա...։ Բժշկական պաշտօնեաներուն և դեղագործներուն համաձայն, ջերմը պիտի նուազէր։

Սակայն Մարկրիթի այնպէս կը թուէր որ իր ձեռքին մեղմ սեղմումը հանդարտեցուցիչ ազդեցութիւն մը կը գործէր. բազկերակին զարկերը դանդաղեցան և շնչառութիւնը նուազ արագ դարձաւ. ընդհանուր բարուոքում մը առաջ եկած էր...։

Այդ միջոցին դուռը բացուեցաւ և կոմս Կասթօն դը Հօթրոզ ներս մտաւ, հետազօտիչ նայուածք մը ձգելով հիւանդին վրայ։ Ետքը իր կրակոտ աչքերը դարձուց գեղանի հիւանդապահուհին վրայ, որուն գրաւիչ դէմքը բորբոքած էր սիրոյ առաջին վայրկեանէն սկսեալ...։

Կոմս Կասթօն, Ռօպէրի խորթ եղբայրը երիտասարդ ցոփակեաց մըն է, որուն հաճոյամոլ կեանքը ու անսանձ խառնուածքը կը կարդացուին իր թոյլ այտերուն և արդէն իսկ թարշամած դիմագծերուն վրայ։ Հակառակ ասոր, երկու խորթ եղբայրներուն միջև տարօրինակ նմանութիւն մը կար, կարծես թէ երկուորեակ էին։

Գթութեան քրոջ մութ գոյն շրջազգեստը նուիրական չէ այդ լկտի մարդուն համար որքան պարուհիի մը ոսկեզօծ ու արծաթազօծ շրջազգեստները։ Ցանկութեան շող մը կը փայլի աչքերուն մէջ, և հրապուրիչ ձևացող ժպիտ մը կը խաղայ բերնին վրայ, երբ հիւանդապահուհին կը մօտենայ։

— Կուգամ ձեզի յիշեցնելու թէ պարտէզին մէջ առողջապահիկ պտոյտ մը կատարելու ատենը եկած է։ Սենեակապանս Ֆրանց հոս է և ձեր բացակայութեան միջոցին պիտի փոխանորդէ ձեզի։

— Յոգնած չեմ, պարոն կոմս, պատասխանեց Մարկրիթ, ետին դառնալով։ Պարտէզին մէջ պտոյտ մը կատարելու պէտք չունիմ։

— Ո՛հ, իմ պարտքս է պնդել, յարեց երիտասարդը [illegible] հոգածութեամբ։ Բժիշկը ինծի յանձնարարեց որ օրը երկու անգամ օդ առնէք. խղճի պարտք մըն է որ կը կատարեմ։ Իրաւ որ յուզիչ է այն հոգածութիւնը, որով Տօքթ. Պէրնէ ձեզ կը շրջապատէ։ Մանկութեան տարիքէն սկսեալ կը ճանչնայ ձեզ։

Մարկրիթ գլխի շարժում մը ըրաւ թեթևօրէն։ Տհաճութեամբ կը դիտէր կոմսին անտարբերութիւնը իր եղբօր առողջական վիճակին մասին և բարձրաձայն խօսակցութիւնը հիւանդի սենեակին մէջ։

Մարկրիթ անկողնին մօտ գտնուող սեղանին վրայ դարձուց նայուածքը։ Սրուակ մը առաւ, որուն վրայ կարմիր պիտակ մը փակցուած էր ու սև գրով «Թոյն» գրուած էր. գրպանին մէջ [illegible] զայն։

— Ֆրանցը թունաւորի՞չ տեղ դրած էք որ այդ դեղը կը պահէք, գեղանի հիւանդապահուհի, հարցուց կոմսը, կէս հեգնական, կէս լուրջ շեշտով մը։

— Իմ պարտքս է այս թոյնը մէջտեղ չձգել, պատասխանեց մանկամարդ աղջիկը։ Եթէ կաթիլ մը աւելի տրուի հիւանդին, մահուան վտանգին կ՚ենթարկուի անիկա։ Մեծ զգուշաւորութեամբ կուտամ այդ դեղը, երբ բացարձակապէս պատուիրուած ըլլայ։

Սենեակապանը ոտքին ծայրերուն վրայ կոխելով գնաց անկողնին մօտ կեցաւ։ Հիւանդապահուհին չէր կրնար Կասթօնի հրաւէրը մերժել, ուստի դուրս ելաւ։

Կոմսը մանկամարդ աղջկան ետևէն կը յառաջանար։ Մարկրիթ հազիւ քանի մը քայլ առած էր կաղամախիներու նրբանցքին մէջ, երբ տեսաւ որ կոմսը իր մօտ կը գտնուէր ու ականջէն վար կը մրմնջէր։

— Ո՛հ, աղջիկներուն ամէնէն գեղանին, այդքան ցուրտ ու խոժոռ կերպարանք մի՛ առնէք։ Ձեր գեղեցկութեան սիրահարուած ըլլալս չէ՞ք յուզեր սիրտերնիդ։ Բարի եղէք ինծի հանդէպ։ Քիչ մը յոյս ներշնչեցէք. գոնէ բարեկամական նայուածք մը ձգեցէք իմ վրաս։

Մարկրիթ կը վշտանար, այդ յանդուգն խօսքերը լսելով, բայց մտածում մը արգիլեց զինք իր տհաճութիւնը յայտնելու։ Իրաւամբ խորհեցաւ թէ Կասթօն կրնար զինքը ճամբել իր դժկամակութեան մէջ։ Մնաց որ, հիւանդապահուհիները հազուագիւտ չեն։

(Շարունակելի)

«Արեւելք»ի թերթօնը — 24 —

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺՈՒՎ՝ ՖԱՆԹՕՄԱՅԻ ԴԷՄ

Ե.— ԼՈՒՊԱՐԻ ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Բայց Մայր Թուլուշ չէր կրնար մինչեւ հոգը մտատանջութեան մատնուիլ։

Մնաց որ, խնդիրը կը դառնար ո՛չ միայն Ժիւնէսիթինի համար ներողամտութիւն, այլ արտօնութիւն խնդրելու վրայ, որպէս զի հայր Քօրնի կապելան մտնէ համարձակ կերպով։

Պառաւը պնդեց։ Ապահովաբար, Ժիւնէսիթին համամիտ չէր այս «լրտես»ներուն։ Բարի աղջիկ էր։ Լուպար կրնար անոր վրայ վստահիլ, եթէ երբեք հարկ ըլլար։

Պառաւ դռնապանը հանրակնոջ դատը պաշտպանեց, Լուպարի լռութենէն քիչ քիչ համարձակութիւն առնելով։

Իսկ Լուպար, մեքենաբար, սրահին մէջ կ՚երթար կուգար եւ ուշադրութեամբ կը քննէր փողկապի գնդասեղի մը փայլուն քարը։

Ժիւնէսիթինի մասին առանց խօսք մը ըսելու, Լուպար հարցուց.

— Ուրկէ՞ առիր ես ասիկա, մայր Թուլո՛ւշ։

Պառաւը կասկածոտ ակնարկ մը նետեց.

— Մի՛ վախնար, Քարբէ, ըսաւ, ասիկա առանց մըն է։

— Հէ՞, յարեց Լուպար, առանց կարծելու թէ այսպիսի բառ մը իրեն պիտի ըսէին։ Զկրցի՞ր ծախել։

— Հը՛մ, ըսաւ դռնապանը, այս թաղամասին մէջ գտնուած իրերուն համար բաւական յաճախորդներ կան, բայց...։

— Օ՛ն, ըսաւ Լուպար, պիտի յարմարի՞նք...։

Անփութօրէն, գրպանէն հանեց 20 ֆրանքնոց ոսկի մը եւ տուաւ պառաւին, մինչդեռ իր հագուստին վրայ կ՚անցընէր գնդասեղը, որուն մեծ արժէքը մանրակրկիտ քննութենէն չէր վրիպած։

— Զիս վտանգի՞ պիտի ենթարկես, հարցուց մայր Թուլուշ անձկութեամբ...։

Լուպար, արդէն ոտքը դրան սեմին վրայ, կը ժպտէր։

— Հաւանակա՛ն է...։ Կրնաս Ժիւնէսիթինի ըսել թէ բարկացած չեմ իրեն դէմ։

Լուպար, հազիւ Շարպօնիէ փողոցը քանի մը քայլ առած էր, երբ Շարթի փողոցին բերանը, պարնուեցաւ անցորդի մը որ դէպի վար կուգար։ Լուպար անոր երեսը նայեցաւ։

Ցնծալով երկու ձեռքերը մարդուն ուսերուն վրայ դնելով.

— Պարպի՛ւ, դո՞ւն ես, հարցուց քահ քահ խնդալով։ Բայց հայելիին մէջ նայեցա՞ր։ Լաւ ուրեմն, ծերուկս, պզտիկ երեւոյթ մը ունիս, շուտ գնա լուսանկարիչ մը փնտռէ...։

Իրաւ ալ վարժ աչք մը պէտք էր ճանչնալու համար լիրկ, գունաթափուած դէմքով, կարմիր կիսամօրուքով ստորին մարդը, որ Շիֆրըներու խումբին պետը ըլլալուն համար նշանաւոր էր եւ գողերու աշխարհին մէջ ամէնքն ալ աղէկ կը ճանչնային զինքը։ Պարպիւ, որ շատ մազոտ էր, ինչպէս անուանէն ալ յայտնի էր, եւ գրեթէ ամբողջ երեսը մազով ծածկուած էր, բոլորովին գերծուած էր եւ ասկէ զատ իր բնական գոյնը, որ թուխ էր, չիկագոյնի վերածուած էր։

Պարպիւ, այսպէս ճանչցուելէն ապշած եւ սրտնեղած, ակնարկ մը ձգեց մօտակայ հայելիի մը մէջ եւ ինքզինքը դիտեց։ Պարպիւ խիստ ծաղրելի դարձած էր, գլուխը դրած ըլլալով գոյնը նետած կանանչագոյն գլխարկը եւ հագած ըլլալով քառանկիւնաւոր կերպասէ հագուստ մը։

Պարպիւ թոթովելով ըսաւ.

— Սակայն դուն ինծի ըսիր թէ ամերիկեան ձեւով հագուիմ...։

Լուպար ուսերը թօթուեց ու խիստ երեւոյթով մը ըսաւ.

— Դուն բանի մը չես գար։ Անշուշտ քեզի ըսի թէ ծպտուիս, բայց վրան բաց կերպով ըրեր ես։ Այդ կերպով ոստիկանութեան ուշադրութիւնը պիտի հրաւիրես։ Այդ ամէնը փոխէ եւ աշխատէ որ չճանչցուիս։

Պարպիւ վշտակրած ու վարանոտ, ետ կը դառնար։ Լուպար կանչեց զայն։

— Պզտիկ Միմիը ի՞նչ կ՚ընէ։

— Լա՛ւ է, մեզի հետ կը գործէ։

— Բնականաբար, գիտեմ։ Մտիկ ըրէ՛, քարափի գործին համար, անոր համապատասխանի գլուխ մը պիտի հայթայթես։

— Շատ աղէկ, մրմռաց Պարպիւ։

Դարձեալ կը ձգէր կ՚երթար, Լուպար զայն վերստին կանչեց։

— Կեցի՛ր, տէ՛ր Աստուած, կարծես թէ կրակի վրայ կեցեր ես։ Ե՞րբ պիտի ըլլայ այն գործը։

— Եթէ Թօմըլիէ հակահրաման մը չընէ, շաբաթէն կիրակի լուսնալիք գիշերը։

— Լուպար արագ ակնարկով մը զննեց շուրջը թէ մէկը զիրենք չդիտեր, իր դիմացինին ականջին ի վար ծռելով ըսաւ.

— Ճանչնալը դիւրի՞ն է...։

Եւ երբ Պարպիւ զարմացկոտ երեւոյթ մը կ՚առնէր, Լուպար աւելցուց.

— Անշուշտ, հարցուցածս ինծի համար չէ, այլ միւսներուն համար։ Հոն պիտի գտնուի՞ն։

— Հարկաւ։

Լուպար դարձեալ Պարպիին բազուկը բռնեց։

— Ամէնուն համար ալ առաջին կարգ...։

— Քանի՞ հոգի պիտի ըլլայ։

— Հինգ կամ վեց...

Թարգ. ԳՐ. Ա. ԴԱԼՖԱՔՃԵԱՆ (Շարունակելի)

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ
ՕՏԱՐ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
1871ին հիմնուած
60 ՄԻԼԻՈՆ ՈՍԿԻ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՎ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ Կ. Պոլսոյ ։ Դրասենեակ Ղալաթիոյ մէջ, Վոյվոտա փողոց, Օսմ. կայս. Պանքային դիմաց։ Դրասենեակ Պոլսոյ կողմը՝ Սուլթան Համամի հրապարակ։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝ Բարիզի, Լոնտոնի եւ Ճէնովայի մէջ։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ Ռուսիոյ մէջ՝ Ալեքսանտրօբոլ (Քերսոն), Աքքերման, Արխանկել, Արմաւիր, Աստրախան, Պաքու, Պալաշօֆ, Պարնաուլ, Պելթսի, Պօպրինէց, Եքաթերինպուրկ, Եքաթերինոտար, Ելիզապէթկրատ, Եօրաշթօրք, Իսմայիլ, Քէնսի, Խաքովքա, Քամիշլօֆ, Կերսոն, Քիեւ, Խօքանտ, Քօզլօֆ, Քրեմենչուկ, Մոսքուա (գրասենեակ Կալրիքօֆ փողոցին մէջ), Նիժնի Նովկորոտ, Նիքոլաէֆ, Նիրօբոլ, Նովօ Նիքօլաեվսքի, Նովօրօսիյսք, Օտեսա, Օմսք, Ուֆա, Ուման, Բավլոտոր, Բէրմ, Բօքրօֆսքայա-Սլօպօտա, Բոլթավա, Ռիազան, Ռիկա, Ռոմնի, Ռիպինսք, Սամարա, Սարաթօֆ, Սիմպիրսք, Սեմփէրօբոլ, Սըզրան, Սմոլա, Զլաթօբոլ, Թէոդոսիա, Ցումէն, Թոմսք, Վէլիքիլուքի, Վիաթքա, Վոլոկտա, Վոռոնեժ, Ալեքսանտրօվսք (Եքաթերինոսլավ), Իվան-Իրալիթ, Քրինէք-Օրէնպուրկ եւ Ուեմնիցա։

Ռուսական Պանքան կ՚ընէ պանքային եւ սակարանի վերաբերեալ ամէն կարգի գործառնութիւններ ։ փոխատուութիւն ապրանքներու վրայ։ Ապրանքներու վաճառում միջնորդէքով։ «Սէյֆս» անուն ամուր դրամարկղեր վարձու կը տրուին խիստ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընտանեկան խնայողական սնտուկ տաս նպաստաւոր տոկոսով։

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ-ՖԵՐԱՅՆ
Վճարուած դրամագլուխ 130,000,000 fr.
Պահեստի դրամագլուխ 40,000,000 »
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ՎԻԵՆՆԱ
1, Հէրէնկաս, 8—10, Վիեննայի մէջ 17 գրասենեակներով

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԱՒՍՏՐԻՈՅ ՄԷՋ. — Ակրամ, Աուսիկ, Պիէլից-Պիալա-Պօլէն, Պրուն, Պուտապէշթ, Պուտվայս, Չէրնօվից, Ֆրայէ, Տէբ-Միխթէք, Կրաց, Ինսպրուք, Եակէրնտօրֆ, Քարլսպատ, Քլակէնֆուրթ, Քրաքաու, Լէմպերկ, Մարիէնպատ, Մէրան, Օէսթ, Նօվօսիէլից, Բարտուպից, Բիւլզէն, Բրակ, Բրօսնից, Բրզէմիսլ, Սանք-Բօլթէն, Սալցպուրկ, Թարնօֆ, Թէբլից, Թէօլէն, Վիլախ, Ուր-Նէօշթատ եւ Զուկմաու։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ. — Կ. Պոլիս եւ Իզմիր։

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. — Ղալաթիա, Գարաքէօյ, կամուրջին հրապարակը։

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. — Պոլիս՝ Բիւթիւքճամիճ փողոց, Էլբէօթիւլ խան։ Բերա՝ Մեծ փողոց, Ս. Անթուանի շէնքը։ Սկիւտար՝ Գարաճա Ահմէտ փողոց։

Վինըր Պանք Ֆերայն պանքային ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ, գլխաւորաբար փոխատուութիւն կ՚ընէ հաշուընթացի վրայ ու առեւտր. թղթեր կը զեղչէ։ Չեքեր եւ վարկագիրներ կը հանէ եւ հեռագրական հրամաններ կը կատարէ Թուրքիոյ եւ արտասահմանի գլխաւոր քաղաքներուն վրայ։ Թուրքիոյ եւ արտասահմանի վրայ քաշուած առեւտրական թղթերու գանձում։ Սակարանական հրամաններու գործադրում ։ Բաժնեթուղթերու գնում եւ վաճառում, անմիջական կերպով յանձնելի։ Դրամներու եւ թանկագին առարկաներու գնում եւ վաճառում։

Վինըր Պանք Ֆերայն ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿի մասնաւոր սպասարկութիւն մը հաստատած է հարիւրին 3 տոկոսով եւ վճարումներ կ՚ընդունի 50 ղրուշէն (ոսկեգրամ) սկսեալ։

Սէյֆս դրամարկղեր վարձու կը տրուին Ղալաթիոյ կեդրոնատեղիին մէջ, խիստ նպաստաւոր պայմաններով։ Այդ դրամարկղերը ամէն ապահովութիւն կ՚ընծայեն։

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ
ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ
Հաստատեալ 1880ին
Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
[illegible]
ԱԺԱՆ, ՄՆՆԴԱՐԱՐ, ԱՆՈՒՇԱՀԱՄ ԹԷՅԵՐ
Փաթեթները գլխաւոր թէյավաճառներուն քով կը գտնուի
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Ամէն վայրկեան ճոխ մթերք ունինք Չինաստանէ, Հնդկաստանէ, Սէյլանէ եւ Ճաւայէ ներածուած։ Գաւառային յանձնարարութիւնք փութով եւ խնամքով կը կատարուին։

Կեդրոնատեղի. — Կ. Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Ճէլալ պէյ խանի դրան կից Թիւ 10։

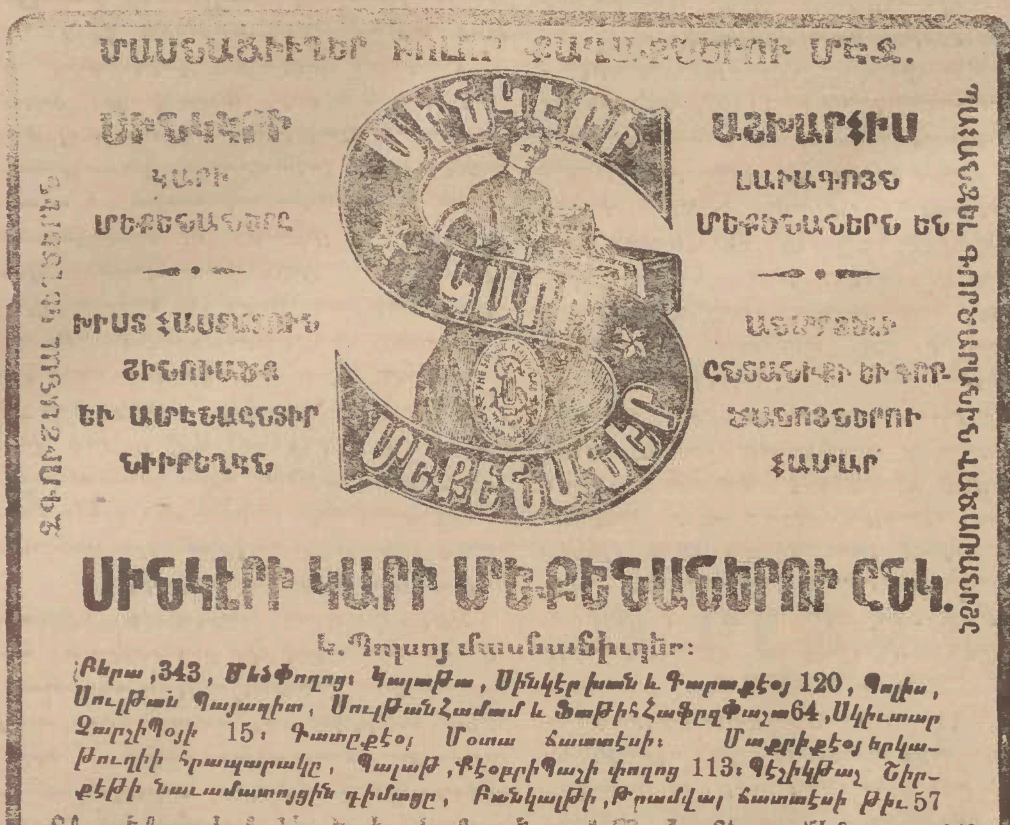

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԲՈԼՈՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ.
ՍԻՆԿԷՐԻ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ
ԽԻՍՏ ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ ՇԻՆՈՒԱԾՔ ԵՒ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՆԻՒԹԵՐԷՆ
ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ ԵՆ
ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԵՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՍԻՆԿԷՐԻ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ԸՆԿ.
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղեր։
Բերա, 343, Մեծ Փողոց։ Ղալաթա, Սինկէր խան եւ Գարաքէօյ 120, Պոլիս, Սուլթան Պայազիտ, Սուլթան Համամ եւ Ֆաթիհ Հաֆըզ Փաշա 64, Սկիւտար Չարշըպոյու 15։ Գատըքէօյ Մօտա ճամբան։ Մաքրիքէօյ երկաթուղիի հրապարակը, Պալաթ, Քէօփրիպաշի փողոց 113։ Պէշիկթաշ Շիրքէթի նաւամատոյցին դիմացը, Բանկալթի, Թրամվայ ճամբան թիւ 57
Տնօրինութիւն Արեւելքի համար։ Կ. Պոլիս Բերա Մեծ փողոց 343

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
شركت تجاريه عثمانيه
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
❖ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100 000 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ ❖
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ
ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ
ԴՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ ԵՆ
ՍՏԱՄՊՕԼ, ԳԱԹԸՐՃԸՕՂԼՈՒ ԽԱՆ

Հայկական այս դրամական հաստատութիւնը կ՚ընէ փոխատուութիւններ՝ առեւտրական տոմսերու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտաթուղթերու, ապրանքներու եւ բեռնագիրներու վրայ։

Կուտայ չէքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ եւ հեռագրական վճարումի հրամաններ՝ ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ։

Կը գնէ եւ կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր եւ պարտաթուղթեր, թէ՛ մեր եւ թէ՛ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս եւ օտար դրամներ։

Կը գանձէ եւ կը զեղչէ առեւտրական տոմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, բաժնեթուղթեր եւ կտրօններ։

Կ՚ընդունի դրամական աւանդներ նպաստաւոր պայմաններով։

Դրամատունս հաստատած է առեւտրական տեղեկութիւններու համար՝ լաւագոյն կերպով կազմակերպուած սպասարկութիւն։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ
խնայողութիւնը մեր համայնքին մէջ քաջալերելու համար
կ՚ընդունի 25 ղրշ.էն սկսելով գումարներ

Դրամատունս կը կատարէ նաեւ թէ՛ իր հաշւոյն, թէ՛ մասնակցութեամբ եւ թէ ուրիշներու հաշւոյն ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու եւ ապրանքներու գնում եւ վաճառում, փոխանակութիւն, արտածում եւ ներածում։

Կ՚ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական եւ թէ օտար տուներու։

Կը կազմէ առեւտրական եւ ճարտարարուեստական ընկերութիւններ եւ կը մասնակցի անոնց։ Կ՚ընէ հանրօգուտ շինութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ։

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԵՒ ԿԵԱՆՔԻ ՎՐԱՅ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ Ի ՓԱՐԻԶ 1828—1829
1828 L'UNION DE PARIS
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ՓԱՐԻԶ 9, ԲԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ եւ երաշխաւորութեան գումար	43	միլիոն	ֆրանք
1909 տարուան հասոյթները	30	»	»
Մինչեւ 1909 Դեկտեմբեր 31 վճարուած վնասները	380	»	»
Ընթացիկ ապահովագրութիւններ	26	միլիառ	»

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ եւ երաշխաւորութեան գումար	134	միլիոն	ֆրանք
1909 տարուան միջոցին գանձուած բրիմներ	30	»	»
Մինչեւ 1909 Դեկտեմբեր 31 վճարուած վնասներ	380	»	»
Ընթացիկ ապահովագրութիւններ	26	միլիառ	»

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՍԱԿԱՑՈՅՑՆԵՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ
Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Իւնիօն խան
Գործակալութիւններ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ

ԱՅՍ ԴՐՈՇՄՈՎ
Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ
ՍԻԳԱՐԻ ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹԸ
Փնտռեցէք ամէն կողմ
Արտօնատէր Օ. ՍԱՐԱՖԵԱՆ
Վաճառատունն՝ միակ կեդրոնատեղին է Աճէմեան-Ղօնչէկիւլեան Ընկ.. Խանտան խան թիւ 1 Մահմուտ փաշա։

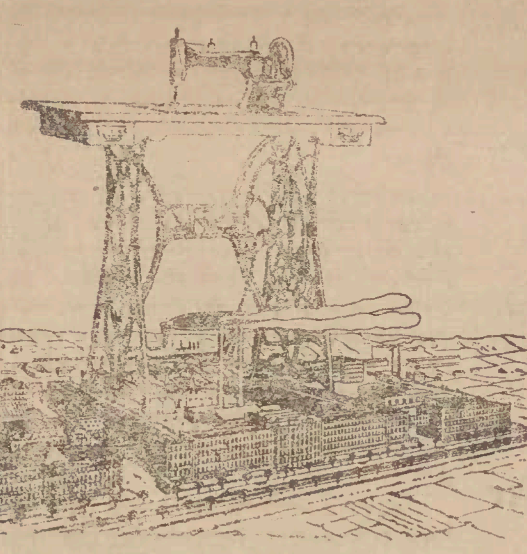

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՅԱՂԹԱՆԱԿԷ
ՎԱՅԵԼՉՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՈԿՈՒՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԻԱՑԱԾ
ՆԱՈՒՄԱՆ
ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ
ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԼԱՒԱԳՈՅՆ
ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ ԵՆ ԻՍԿԱՊԷՍ
ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՁՐԻ
ԼՈՒՐՋ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Ղալաթիա, Խիւտավէնտիկեար խան, 3, 4-14, Մթերանոց, Պէշիկթաշ, Աքարէթլէր, թիւ 14
Մօտերս մասնաճիւղեր պիտի բացուին մայրաքաղաքիս զանազան թաղերուն մէջ
ԲԵՐԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Օ ԿԱԼԸՐԻ ՏԸ ԲԵՐԱ
AUX GALERIE DE PÉRA
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԿԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ
ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ԻՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
Օծիս, երախաներու խանձարուրներ, ներմակեղէն, բոհաֆիք, պրօտըրի, սանիբէլ, ֆօռմ, բաշկինակ եւն. ճաշտանեկան իրեղէններ
Բերայի ամէնէն աժան ծախող վաճառատունը,
Բերա, Մեծ Փողոց, թիւ 235 237, Թօգաթլեանի դիմաց

LA MEILLEURE EAU MINÉRALE
BORJOM
ԲՈՐԺՈՄ
ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՋՈՒՐԸ

Զերծ կը պահէ Ստամոքի, Աղիքներու, Լեարդի ամենադժուարաբոյժ հիւանդութիւններէ. չի թողուր որ աւազ ու քար գոյանան Միզանցքներու եւ Մաղձային խողովակներու մէջ. առաջքը կ՚առնէ Սննդառական հիւանդութեանց արտայայտութիւններուն ինչպէս Յօդացաւ (goutte) Գիրութիւն (obésité), Շաքարախտ (diabète)։

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԼԱՖՈՆԹԷՆ ՊՐԸԹԸՐՍ ԼԻՄԻԹԸՏ
Խորասանճեան խան
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ
ՍՕՍԻԷԹԷ ՌՈՒՍ Տ՚ԷՔՍՓՕՌԹԱՍԻՕՆ
Անանիասի խան

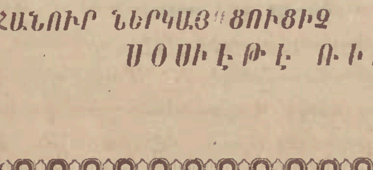

ԼԱՍՏԻԿ ԿԱԼՕՇ
ՈՒՐԻՇ ԱՄԷՆ ՏԵՂԷ ԱՒԵԼԻ ԱԺԱՆ
ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ
ՔԱՐԼՄԱՆԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ԲԵՐԱ

Էրիկ մարդոց	Ղրուշ 22	Կիներու	18
Մանչերու	» 18	Աղջկանց	12

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ ՎԱՏԱՌՈՂՋՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՖԱՄՕՅԻ ՕՇԱՐԱԿ

Վիեննայի հռչակաւոր քիմիագէտ Տօքթ. Ֆրանսուա Շմթօրի կազմէ հնարուած օշարակը միակ հիմնական եւ կազդուրիչ դեղն է հիւանդութենէ նոր ելող բոլոր վատոյժներու, նիհարակազմներու, անարիւններու, թոքախտի սկզբնաւորութեան մէջ գտնուողներու, ջղային տկարութեան, գլխի պտոյտ, անքնութեան եւ սրտի բաբախում ունեցողներու, որոնց դարմանը չափազանց դժուար եղած է գտնել։

Ֆամօյի օշարակը բոլոր դեղերէն մասնաւոր եւ առանձին կարողութիւնը կազմուած անձերու համար ամենէն յանձնարարելի բուժիչ դեղն է։

Գործածութեան եղանակն է օրական 2 պզտիկ դգալ ջրով խառն, 18 տարեկանէն վեր եղողներու համար. Գինն է շիշը 27 ղրշ., գաւառներու համար 30 ղրշ։

Կը գտնուի բոլոր դեղարաններու եւ դեղի մթերանոցներու եւ մասնաւորապէս Սիրքէճի Լաֆոնթէն եղբարց քով։

Կեդրոնատեղի Ղալաթա Ալիտ խան թիւ 1 վաճառատունը։ 50—10

ՎԱՐՁՈՒ ՍԵՆԵԱԿ, ԿԱՀԱՒՈՐՈՒԱԾ

Բերա, Բանկալթի պատուաւոր ընտանիքի մը մէջ, տրամադրուած է սենեակ մը, դպրոցական երիտասարդի համար, փափաքողները դիմեն Խմբագրատուն։

ՁԵՐ ՇԱՀԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ
ՌԷՔՍ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՕՃԱՌԻ ՓՈՇԻԻՆ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ։ Շարունակական գործածումը անխուսափելի պիտի դառնայ։

Երկու օխա տաք ջուրին մէջ հինգ փարայի մէկ դգալ rexի օճառ աղտոտ ամաններ աղէկ մը կը լուայ եւ Մուշամաները եւ տախտակները կատարելապէս կը մաքրէ։ Կապասներու եւ հանքերեղէններու բոլոր հետքերը կ՚անհետացնէ։ Ոսկի, արծաթ սպասները եւ ապակիներ կը մաքրէ եւ կը փայլեցնէ։ ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ աղտոտ ձերմակեղէններ ամէն եւ գիւրին եղանակաւ rexս օճառով կրնաք լուալ։

Րէքս օճառը ձերմակեղէնները մաշեցնելու տարրեր չպարունակեր, ինչ որ վկայուած է անգլիական տարրալուծարաններէ։

«Րէքս» օճառի գործածութեան եղանակը.—

Ճերմակ հագնելիքներ թիթեղէ ամանի մը մէջ 2 դգալ րէքս դնելով եռը թրջէք, առտուն աղտը կ՚անհետանայ։

Ուրիշ թիթեղէ ջուրի ամանի մը մէջ դարձեալ չորս դգալ «րէքս» դնելով 20 վայրկեան կ՚եռացնէք։

Գունաւորներ եւ բրդեղէններ թիթեղէ ամանի գաղջ ջուրի մէջ վեց դգալ «րէքս» դնելով գունաւոր նիւթեր եւ բրդեղէններ կը թողուք կէս ժամ։

Այս կերպով ամբողջ հագնելիքներ պօղասյի (կրկնալուացման) եւ ուրիշ օճառի գործածութեան պէտք չթողլով աղէկ մը լուացուած կ՚ըլլան։

«Րէքս» օճառը գործածութեան առեն տաք ջուրի մէջ հալեցնելու է։

Թուրքիոյ ընդհ. գործակալ
ԽՐԻՍԹՕՖՕՐԻՏԻՍ ՎԷ ՇԷՔԷՐ ՕՂԼՈՒ
Սթամպուլ Նէվշէհիր խան։

ՀԱՅ-ԼԱՅՖ
ՇԱՔԱՐԱՎԱՃԱՌ
ՇԻՇԼԻ ՕՍՄԱՆ ՊԷՅԻ ՄՕՏ
Տէր եւ տնօրէն
ԱՄՔԻՐԻՈՍ ՄԻՋԱՐԱՔԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Այս վաճառատունը, որ ծանօթ է արդէն, եւրոպական ընտիր շաքարներու իր թարմ մթերքով, կ՚առանձնէ հարսանեկան եւ մկրտութեան հանդէսներու անթերի եւ վայելուչ սպասարկութիւնը, վերջին ծայր խնամքով։

Մէկ անգամի փորձը ամէն գոհունակութիւն պիտի պատճառէ դիմողներուն։

ՏՐ. Բ. Բ. ՔԼԷՄԱՆՍ
ՎԻՐԱԲՈՅԺ-ԺԱՊԷՏ ԱՒՍՏ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ
Մեծ փողոց, Բերա, Սենթ-Անթուան աբարթըման

Հիւանդ կ՚ընդունի ամէն օր ժամը 2 ու կէսէն 4 ու կէս (Ը. Ե.)։

Աղքատներուն ձրի ամէն օր Աւստրիական հիւանդանոցին մէջ ժամը 9էն մինչեւ կէսօր։ 40—14

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐՈՒ
ԵՐԹԵՒԵԿ
Հուլի, Կ. Պոլսոյ, Նովօռոսիյսքի եւ Օտեսայի միջեւ

Ապրօ, Ալպանօ, Ալբերօ, Արկօ, Արմինօ, Արիօսթօ, Աւսթրիա, Պասսանօ, Պոլոտինօ, Պըֆֆալօ, Գալիբսօ, Գամբէլլօ, Գասպարօ, Գաթթարօ, Չիսէրօ, Գեարօ, Գիրօ, Գոյէնոօ, Գոմօ, Տակօ, Տիտօ, Տուրօ, Էպրօ, Էլտորատօ, Էրաթօ, Էսքիմօ, Ֆիտօ, Ֆինանցիէրա, Ֆլամինկօ, Կալիլէօ, Ժէնօա, Ժիթանօ, Կուրքօ, Կրոտնօ, Հիտալկօ, Հինտօ, Հիպպօ, Իտանօ, Եաֆա, Եումպօ, Քէյսօ, Քոլպինօ, Քոթքա, Քոփնօ, Լիվօրնօ, Լորէ, Մարէնկօ, Մօնդէպիլլօ, Մորոքքօ, Մուբինօ, Միլիլլօ, Նարվօ, Նէրօ, Նօվօ, Օսլօ, Օթէլլօ, Բրէս, Թօ, Րինալտօ, Ռոմէօ, Ռօմա, Ռինօ, Սալերնօ, Սալօ, Սաֆօ, Սիբթօ, Սորրէնթօ, Սիլվիօ, Սմէրօ, Սուլթան, Սիրիօ, Թիրսօ, Թէնթօ, Թօրէլլօ, Թօրօ, Թօրօնթօ, Թոմօ, Թիքօ, Վարբօ, Վասօ, Վիկօ, Վօլօ, Վօլթուրնօ, Զարա, Զէրօ,

«Օթէլլօ» եւ «Գոյէնոօ» շոգենաւերը հասած են։

«Թիքօ» շոգենաւը Հոկտ. 28ին հոս կը սպասուի։

ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ
Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՐԻՑՑՕ
Ղալաթիա, Քիւչիւք Միլլէթ խան, թիւ 28—29.

Տպագր. Ա. ԿԱՐՕԵԱՆ

երեւցող տրամադրութիւնները և կառավարութեան Օսմ. դեսպաններէն այս մասին հասած հեռագիրները։ Կը տեղեկանանք որ ճիշդ չէ այն լուրը թէ Եւրոպական մեծ տէրութիւնք Պալքանեան պետութեանց հանդէպ թոյլ ընթացքի մը կը հետեւին։ Եւրոպական մեծ տէրութեանց դիւանագիտական շրջանակներու մէջ մեծ յուզում պատճառած է Պուլկարիոյ, Սերպիոյ, Յունաստանի և Մոնթենեկրոյի վերջին ընթացքը և նկատուած է ըմբոստացում մը այն հակակշռին ու ազդեցութեան դէմ, զոր սկիզբէն ի վեր մեծ տէրութիւնք ի գործ դրած են անոնց վրայ։ Այս վերջինները համոզում գոյացուցած են թէ փոքր տէրութիւնները իրենց այդ շարժումով կ'ուզեն ըսել թէ Պալքաններու վերաբերող խնդիրները պալքաններու ներքին վարչութեան կը վերաբերին և կարգադրութեան իրաւունքը իրենց կը պատկանի։ Հետեւաբար եւրոպական մեծ տէրութիւնք այդ փոքր տէրութեանց ըմբոստական շարժման դէմ որոշած են միշտ ի նպաստ Թուրքիոյ գործել։ Նախարարաց Խորհուրդը նկատի առնելով Օսմ. դեսպաններուն կողմէ հասած տեղեկութիւնները, ըստ այնմ որոշեց իր ուղղութիւնը և լրացուց պատասխանին խմբագրութիւնը, այսօր իսկ յանձնելով զայն մեծ տէրութեանց Պոլսոյ դեսպաններուն։

⁂ Ծանուցագրին պատասխանը այսօր Արտաքին գործոց Նախարարութեան Դիւանագիտական բաժնին տնօրէն Էսհէմ պէյի միջոցաւ պիտի յանձնուի աւստրիական դեսպանին։

⁂ Այս պատասխանը այս գիշեր Պոլսոյ ռուսական, ֆրանսական, անգլիական, գերմանական և աւստրիական դեսպանները պիտի հեռագրեն ուղղակի իրենց Արտաքին գործոց Նախարարներուն, որոնք իրենց մէջ բանակցելէ վերջ պիտի հաղորդեն Սոֆիայի, Աթէնքի և Պելկրատի դահլիճներուն, որոնց կողմէ ըլլալիք ընդունելութենէն կախում պիտի ունենայ պատերազմի հռչակումը։ Սակայն յայտնի ըլլալով որ Օսմ. կառավարութեան պատասխանը չպիտի գոհացնէ պուլկար դահլիճը, անպայման վաղը կամ միւս օր կ'սպասուի որ պատերազմի հռչակման համար արդէն պատրաստ եղող ծանուցագիրը Բ. Դրան տալու հրամանը տրուի Պոլսոյ հելլէն, պուլկար և սերպիական դեսպաններուն։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԵՒ ՌՈՒՍԻՈՅ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՑՐՏԱՑԱԾ

Պերլին, 13 Հոկտ.— Ֆօսիշէ Զայթունկ վստահօրէն կ'իմանայ թէ Աւստրիոյ և Ռուսիոյ յարաբերութիւնները ցրտացած են։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐԸ

Բարիզ, 12 Հոկտ. (յապաղած).— Մաթէն կը հրատարակէ բնագիրը Պուլկարիոյ ծանուցագրին, որ վաղը պիտի յանձնուի Բ. Դրան։

Պուլկարիա բարենորոգումներու գործադրութիւնը ապահովելու համար կը պահանջէ քրիստոնեայ կառավարիչ մը և գիւղախմբային յանձնաժողովներու անուանումը տէրութեանց հսկողութեան տակ։ Կը պահանջէ նաեւ թուրք բանակի ցրուումը, մինչդեռ Պալքանեան տէրութիւնք մինչեւ բարենորոգմանց գործադրութիւնը իրենց բանակները պիտի պահեն։ Պալքանեան տէրութիւնք յանձն կ'առնեն յարգել Թուրքիոյ ամբողջութիւնը։ Ծանուցագիրը կարճ պայմանաժամ մը կուտայ։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ ՍԵՐՊ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼԽԻՆ ՎՐԱՅ

Սէնիցէի սահմանագլխին վրայ սերպերու և օսմ. զինուորներու միջեւ ընդհարում մը տեղի ունեցած է և այս առթիւ սերպական զօրքը ետ մղուած է մեծ կորուստներով։

ԱՆԳԼԻԱ ԿԸ ՇԱՐԺԻ

Մալթա 12 Հոկտ.— Անգլ. «Վանկարտ» յածանաւը այսօր Կրետէ կ'ուղեւորի։

Լոնտրա 12 Հոկտ.— Թագաւորը այսօր ունկնդրութեան ընդունեց Մր. Էսքուիթը և մէկ ժամ. տեսակցեցաւ անոր հետ։ Յետոյ ընդունեց Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Սըր Ա. Նիքոլսընը։

ԻՏԱԼԻՈ-ԹՈՒՐՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄ
ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ՄՕՏԱԼՈՒՏ

Հակառակ շրջող լուրերու թէ Թուրքօ-իտալական հաշտութեան բանակցութիւնները խզուած են, կը տեղեկանանք թէ, այսօր կամ վաղը հաշտութեան նախնական պայմանագիրը պիտի ստորագրուի։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ԹԱԳՈՒՀԻՆ ԽԱՂԱՂԱՍԷՐ

Պուքրէշ, 13 Հոկտ.— Ռումանիոյ թագուհին հեռագիր մը ուղղեց պարոն Տ'Էթուրնէլ տը Քոնսթանի, իր հիացումը յայտնելով Փարատալի թագաւորին իր ուղղած կոչի նամակին համար։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԼԱՒԱՏԵՍ

Վիեննա 12 Հոկտ.— Սակարանի կառավարական քօմիսէրը հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ. «Այն տեղեկութեանց համեմատ, զորս այժմ ստացայ, քաղաքական կացութիւնը բնաւ գէշցած չէ։ Հետեւապէս չափազանցեալ մտահոգութիւնները արդարանալի չեն»։

ՏՐԻՊՈԼԻՍԻ ՄԷՋ ՆՈՐ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ

Հռոմ, 12 Հոկտ. (Պաշտօնական).— Սթէֆանի գործակալութենէն. «Զօր. Պրիքօլա Պէնկազիէն ամսոյս 11 թուով կը հեռագրէ թէ Տէրնայի Իտալացի զինուորները երէկ Տումաֆէրի ծովեզերքին վրայ յարձակեցան թուրքեւարաբ զինուորներուն դէմ և պարտադրեցին զանոնք նահանջել։ Թշնամին ծանր կորուստներ ունեցաւ։ Իտալացիներէն 12 հոգի սպաննուեցան և 85 հոգի վիրաւորուեցան։

⁂ Այս մասին Օսմ. աղբիւրէ հետեւեալ տեղեկութիւնները քաղուած են. Սեպտ. 25ին Իտալացիները զինուորական հսկայ ոյժով մը Տէրնէյէն երկու բլուրներու արեւմտեան կողմէն և ծովեզերքէն ալ քաղաքը ամբարկոծելու համար Օսմ. ամրոցները պաշարած են։ Իտալացիք երեք քիլօմէթր հարաւային կողմէն Սէյտի Աբտուլլահի ամրոցները 12 ժամ ամբարկոծած են։ Բուռն ընդհարումէ մը վերջ Իտալացիք յաջողած են գրաւել այդ ամրոցները։ Հետեւեալ օրը պատերազմը շարունակելով, հարաւային կողմի ամրոցները եւս ռմբակոծուած և գրաւուած են Իտալացիներու կողմէ։ Իտալական 12 [illegible] վաշտեր, և չորս Էրիթրէի վաշտերէն, որոնք հրետանի խումբին թնդանօթներով և հեծեալ գունդով մը ռմբակոծումի և յարձակման սպասած են և սակայն Օսմ. օժանդակ ուժերու հասնելուն շնորհիւ, ամբողջ օր մը տեւած ընդհարումներէ վերջ, Իտալացիք մինչեւ ծովեզերք քշուած են։ Այս ընդհարումները, որոնք երեք օրէ աւելի տեւած են, մեծամեծ կորուստներ պատճառած են Իտալացիներուն։ Օսմանեան զինուորներու կողմէ մէկ հազարապետ, երկու զինուոր, 5 տասնապետ սպաննուած և վեց սպայ, երկու տասնապետ և 3 զինուոր վիրաւորուած են։

ՍԵՐՊԵՐԸ ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԴԷՄ

Պելկրատ.— Կառավարական «Սամօբրավա» թերթը կ'ըսէ թէ Աւստրիոյ կողմէ Սերպիոյ մասին եղած ապերախտութեան մեղադրանքը անհիմն է։ Սերպերը չեն կրնար մոռնալ Աւստրիացիներուն կողմէ վերջին տարիներս իրենց եղած ծառայութիւնները, բայց չեն կրնար մոռնալ նաեւ այն ընթացքը, զոր Աւստրիա բռնեց յայտնելով թէ Պալքաններու մէջ Սերպ ժողովուրդին դատը չի կրնար պաշտպանել։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԵՒ ՌՈՒՍԻՈՅ ԴԷՄ

Պուքրէշ, 13 Հոկտ.— Սոֆիայէն կը տեղեկացնեն թէ այս գիշեր Պատերազմական Խորհուրդ մը տեղի պիտի ունենայ։ Կառավարութիւնը Աւստրօ-ռուսական դեկոյցին ի պատասխան իր ծանուցագիրը պիտի յանձնէ։ Ծանուցագիրը բացասական և վճռական պիտի ըլլայ և ցոյց պիտի տայ թէ անկարելի է նկատի առնել աւստրօ-ռուսական ձեռնարկը։ Ընդհ. տպաւորութիւնը այն է թէ պատերազմը պիտի չուշանայ։

ԽՈՒՃԱՊ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Վիեննա, 12 Հոկտ.— Ցարդ նմանը չտեսնուած խուճապ մը տեղի ունեցաւ այսօր Վիեննայի և Բէշթայի սակարաններուն մէջ. մանաւանդ Բէշթայի մէջ գիները ահաւոր անկումներ կրեցին։

ՄԱՄՈՒԼԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹԵՐԹԵՐԷՆ

—«Սապահ» (Տ. Բ.ի խմբագրականը) խօսելով պատերազմի մասին կ'ըսէ թէ՝ երբ Իտալիա պատերազմ հռչակեց, այն ատեն Եւրոպայի հասարակաց կարծիքը մեր կողմն էր, որովհետեւ Իտալիա անիրաւօրէն կ'ուզէր գրաւել Օսմ. հողամաս մը և ասիկա հակառակ էր միջազգային իրաւունքներուն։ Հիմա երբ պալքանեան պետութիւնները պատերազմ կը հռչակեն, եւրոպական հասարակաց կարծիքը դարձեալ մեր կողմը պիտի ըլլայ, քանի որ անոնք կ'ուզեն միջամտել մեր ներքին խնդիրներուն և այս ալ հակառակ է միջազգային իրաւանց։ Օսմ. ազգը երբեք դժգոհ չէ խնդրին պատերազմի մը յանգելէն, անիկա կ'ուզէ միայն որ իր իրաւացի ըլլալը ճանչցուի։ Եւրոպա և մանաւանդ այն պետութիւնները, որոնք իսլամ հպատակներու տէր են, չեն հեռանար մեր կողմը ըլլալէն։

—«Եէնի Կազէթա» (խմբագրական) խօսելով Օսմ. կառավարութեան կողմէ պետութեանց ծանուցագրին տրուելիք պատասխանին վրայ, կ'ըսէ թէ՝ քաղաքական կացութիւնը ստացած է այնպիսի համեմատութիւն մը, ուր պատերազմը անխուսափելի է այլ եւս։ Այսօր պատերազմի վտանգը երեկուընէ աւելի իրական է և Օսմ. կառավարութիւնը ինչ ձեւով ալ պատասխանէ հաւաքական ծանուցագրին, չի կրնար երբեք հեռացնել պատերազմի հաւանականութիւնը։

—«Իգտամ» (խմբագրական) կ'ըսէ թէ՝ Պուլկարները իրենց գիւղերուն մէջ կը սորվեցնեն Թուրքերը իրենց յաւիտենական թշնամիները նկատել. իսկ զօրանոցներուն մէջ զինուորներուն կը ներշնչեն սա կարծիքը թէ՝ Օսմ. բանակը անկար է և ոչ զէնք ունի և ոչ ալ ո՛ և է ուժ։ Սակայն պուլկար զօրավարները կը խոստովանին թէ՝ Օսմ. բանակը ամէն կերպով կատարեալ է։ Հակառակ անոր որ պուլկարները կը կրկնեն թէ՝ Օսմ. բանակը պիտի յաղթուի պուլկար բանակէն, այս վերջինը երբեք զինակից բանակներ ունենալով համարձակ իր ետին, չհամարձակիր Օսմ. սահմանագլխին վրայ յարձակում մը փորձել։ Ասիկա կը բաւէ ապացուցանելու թէ՝ անոնք ո՛րքան վախկոտ են։

—«Թանինը» (խմբագրական) նոյնպէս պատերազմի մասին խօսելով կ'ըսէ թէ՝ վերջին կէս դարու շրջանին եւրոպական դիւանագիտութեան ընթացքը եղած է միշտ պատասխանատուութիւնը ուրիշին վրայ ձգել։ Պիզմարք Ֆրանքօ-գերման պատերազմին սկսելու համար՝ Պերլինի Ֆրանս. դեսպանին միջադէպը հնարեց և այնպէս մը ըրաւ որ Ֆրանսա նախայարձակ ըլլայ։ Պալքանեան պետութիւնները միեւնոյն ընթացքին հետեւելով կ'ուզեն որ պատասխանատուութիւնը ձգեն Օսմ. կառավարութեան վրայ։ Անոնք երեւութապէս կ'ուզեն բարեկարգութիւն, բայց իրապէս մեր հողը գրաւել կը բաղձան։ Օսմ. բանակը սակայն անոնց լաւ դաս մը կրնայ տալ և Օսմ. դիւանագիտութիւնը աւելի վստահութիւն ներշնչած է Եւրոպայի քան Պալքանեան պետութիւնները։ Օսմ. կառավարութիւնը երբ բարեկարգութիւն կը խոստանայ, ասիկա երբեք չի նմանիր Աբտիւլ Համիտի խոստումին։ Կառավարութիւնը անկեղծօրէն առաջադրած է իրագործել Օսմ. երկիրներու բարեկարգութիւնը։

—«Թանին» (խմբագրական) կը պատասխանէ իթթիլաֆական թերթերուն, որոնք կը մեղադրեն զինք բարեկարգութեան առաջարկին դէմ խօսելուն համար։ Կ'ըսէ թէ ամէն ոք կը փափաքի որ բարեկարգութիւնը կատարուի, բայց այդ բարեկարգութիւնը օտարներու միջամտութեան ձեւով ըլլալու չէ։ Միջամտութիւնը միշտ անպատուաբեր է Օսմ. ազգին համար և իսկ ընդդիմախօսելով բարեկարգութեան սոյն ձեւով առաջարկին, հայրենիքին ծառայած կ'ըլլայ։

Աբտիւլ Համիտի օրով Մեծ պետութիւնները իրենց մէկ պահանջումը ընդունիլ տալու համար Եըլտըզը վախցնել բաւական կը սեպէին, մինչ հիմա Օսմ. ազգ մը կայ, որ իր ճակատագիրը ինք կը վարէ։ Եթէ բոլոր թերթերը համերաշխութեան սիրոյն կառավարութեան ամէն ընթացքը ջատագովեն և օտարներէ եկող բարեկարգութեան առաջքին նպաստաւոր ընդունելութիւն ցոյց տան, հասարակաց կարծիքը կը լռէ և կը համակերպի։ Այս հետեւանքով կառավարութիւնն ալ կը տկարանայ. մինչ եթէ թերթերը ընդդիմախօսեն և հասարակաց կարծիքը բարեկարգութեան առաջարկին ձեւին դէմ եղած միջամտութեան դէմ հանեն, այն ատեն կառավարութիւնը ուժ կ'առնէ հասարակաց կարծիքէն և կը մերժէ ո՛ և է միջամտութիւն։

—Բիզանդիոն (Տը.ի խմբագրական).— «Թուրքիոյ բախտը հալոցին մէջ կը նետուի, ուր ամէն բան պիտի հալի, թանկագին կեանքեր ու անգին գանձեր պիտի ոչնչանան, զուցէ անդարմանելի կորուստներ կրէ երկիրը, մինչեւ որ նոր ձուլուած նոր կաղապարուած աւելի նոր յառաջադէմ Օսմ. տէրութիւն մը գայ մէջտեղ...։ Եթէ մեծ Տէրութիւն մը մեր թշնամիներուն հետ միանայ, մենք արդեօք մինա՞կ պիտի թողունք բոլորովին։ Ուրիշ Մեծ Տէրութիւն մը մեր օգնութեան չպիտի հասնի՞ միթէ։ Ուրեմն, համբաւեալ հաւասարակշռութիւնն ո՞ւր կը մնայ։ Ո՛չ ապաքէն Թուրքիան եղող մեծ ոյժը, կեդրոնական ոյժը, մինչեւ ցարդ Եւրոպայի հաւասարակշռութիւնն եղած է, և ո՛չ թէ միմիայն բանակը Օսմ. Տէրութեան։»

—Իգտամ (Տնօրէն Ճէլալէթ պէյի Զուիցերիայէն գրած մէկ նամակէն).—

«Ամէնէն աւելի ուշագրաւ կէտն է Օսմանցիութիւնը։ Այս անուան տակ հաւաքուած Օսմ. անհատները և դասերու թշնամիները իրարմէ տարբեր են։ Մեր միտքը, ձեռքը և բերանը պէտք է իրարու յարմարի։ Այս առթիւ շատ յուզուեցայ թերթերու մէջ կարդալով այն խանդավառութիւնը, զոր ցոյց կուտան մեր Հայ հայրենակիցները հայրենիքը պաշտպանելու համար։

—Ահա ասոր կ'ըսեն հայրենասիրական զգացում։ Այսպիսի կրթութիւն մը ունեցող ազգը երբեք իր թշնամիներուն առիթ չտար։ Եթէ մեր արտաքին թշնամիները տեսնեն մեր երկրին տարրերուն այս ընդհանուր համերաշխութիւնը, այլեւս չեն կրնար մեզի դէմ յարձակիլ։ Անշուշտ մեր միւս հայրենակիցներն ալ կը հետեւին մեր հայ հայրենիքներուն ընթացքին։»

—Թանզիմաթ.— Կ'ըսէ թէ (անհարկութիւն Թանզիմականներու) 1880ի օրէնքին մէջ ինքնօրինութեան սերմեր կան։ Ո՛վ խնդրեր, այս սերմերը կը գտնուին ոչ թէ այդ օրէնքին, այլ այս երկրին հիմնի՛ կազմութեան եղանակին մէջ։ Ասիկա չարիք մը չէ, չարիքը զայն չհասկնալու և պէտքին համապատասխան վարչական դրութեամբ մը այդ սերմերուն հաւանական վտանգին առաջքը չառնելուն մէջ է։ Կ'ըսեն թէ՝ 1880ի օրէնքը երբ գործադրուի շատ մը անտեղութիւններ կը ծագին և երկիրը կը կործանի։ Սակայն, անգամ մըն ալ միտալին միւս կողմը նայինք։ Եթէ երբեք բան մը չընենք և երկրին վարչական դրութիւնը շարունակենք այնպէս ինչպէս էր չորս տարիէ ի վեր և Թալէաթ պէյի օրով, այն ատեն վտանգը աւելի՞ նուազ պիտի ըլլայ։»

—Ազատամարտ (կիսպաշտօնական).

«Երիտասարդ Թուրքերու կուսակցութիւնը չեղաւ այն կենսունակ ուժը, որ կարող ըլլար ներքնապէս վերանորոգել, վերականգնել ծանրապէս վտանգուած մեր հայրենիքը։ Երկրին մէջ խնդղուեցան անեղծագործ մղումները և ի զերեւ ելան սեփական ներքին ուժերով տաքի կանգնելու յոյսերը։ Եւ ահա այսօր այն՝ ինչ որ պետական իշխանութիւնը չուզեց ընել իր սեփական նախաձեռնութեամբ, դրսէն է որ կը փորձուի ընել տալ։ Օսմանեան հայրենիքի արժանապատուութեան համար եթէ վիրաւորական է դրսի այս քաղաքականին ընտրողականութիւնը, անհունապէս աւելի վիրաւորական չէ՞ արդեօք այն յամառ և ինքնասպան պայքարը ներքին բարենորոգմանց ընդդէմ, որ այս պահուս իսկ գէթ վտանգաւոր թափով մը կը փորձէ մղել Թանին։»

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԱՆԳԼԻՈՅ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ Կ'ԱՊԱՒԻՆԻ

Պուլկարիոյ վարչապետ Պ. Կէշօֆ սա յայտարարութիւնները ըրած է Տէյլի Նիուզի Սոֆիայի թղթակցին. «Կլատսթօն իր հզօր ձայնը բարձրացուցած էր Պուլկարիոյ ազատագրութեան և քրիստոնեայ Պուլկարներուն ազատութեան համար։ Այդ երկու նպատակները ձեռք պիտի բերուէին Պերլինի դեսպանախորհուրդին մէջ, եթէ ավերիչներ թշուառութեան չմատնէին քրիստոնեաները։ Մօտալուտ պատերազմը այն արիւնալից փրկանքն է զոր պարտինք վճարել մեր քրիստոնեայ եղբայրներուն ազատութեան համար, ազատութիւն զոր Պերլինի դեսպանախորհուրդին ձեռքը յափշտակած է անոնցմէ։ Անգլիոյ աջակցութեան կոչ կ'ընենք և կը թախանձենք որ անիկա չմոռնայ այն մեծ պատասխանատուութիւնը զոր ստանձնած է Պերլինի դեսպանախորհուրդին մէջ գործուած անիրաւութեան հանդէպ։ Մաղթելի է որ Անգլիա պնդէ Պալքանեան խնդրին կարելի եղած լուծման վրայ, Հարաւային Եւրոպայի մէջ Թրքական տիրապետութեան անհետացումով։»

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Սոֆիայէն հոկտ. 10 թուով քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ տէրութեանց ծանուցագիրը, որ քառասունութ ժամէ ի վեր պատրաստ էր, մեծ տէրութեանց չէ յանձնուած տակաւին։ Այդ յետաձգումը զարմանալի կը թուի։

⁂ Դարձեալ Սոֆիայէն քաշուած հոկտ. 12 թուակիր հեռագիր մըն ալ կ'ըսէ թէ Պալքանեան պետութիւնները տէրութեանց ծանուցագրին պիտի պատասխանեն Օսմ. կառավարութեան կողմէ պատասխան տրուելէն յետոյ միայն։

ԱԼՊԱՆԱՑԻՆԵՐԸ ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ՊԻՏԻ ՄՆԱՆ

Ալպանական վերջին շարժման պարագլուխներէն Հասան Պասրի պէյ, որ Աթէնքէն անցած է, Սէֆօլօյի թղթակցին յայտարարած է թէ Ալպանիա հաւատարիմ պիտի մնայ Թուրքիոյ։ Ալպանիա իսլամական երկիր է և Մալիսօրները կշիռ չունին, ըսած է Հասան Պասրի պէյ։ Ալպանիա կրնայ 60,000 լաւ զինուած պատերազմիկներ տալ։

ԻՏՐԻՍ ՍԷՖԷՐ

«Իգտամ» կ'ըսէ թէ Ալպանացի նշանաւոր ցեղապետ Իտրիս Սէֆէր մէկ հազար հոգիով Սերպ սահմանագլուխը կ'երթայ։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆՑ ԹԱՐԳՄԱՆՆԵՐԸ

«Իգտամ» կ'ըսէ թէ Պալքանեան փոքր պետութիւններուն Պոլսոյ դեսպանատանց թարգմանները կը լրտեսեն Օսմ. զինուորական իշխանութեանց կողմէ եղած կարգադրութիւններն ու զինուորական առաքումները։ «Իգտամ» այս մասին կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ։

ՌՈՒՍԻԱ Կ'ՕԳՆԷ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ

Պուլկարական «Նատէժտա» յածանաւը որ վերջերս սեւ ծովի Ռուսական նաւահանգիստները գացած էր, Վառնա վերադարձաւ իր մէջը ունենալով Պուլկար բանակին համար բազմաթիւ զինուորական զգեստ։ Սակայն այս զգեստը նմոյշին համապատասխանած չըլլալով, զինուորներուն կարելի չէ եղած հագցնել։

ՆԱԽԿԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ ՄԸ ԻԲՐ ՍՊԱՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ Կ'ԵՐԹԱՅ

Քէօթահիայի նախկին երեսփոխան և Թուրք ազգայնականներու օրկան Իֆհամի խմբագրապետ, ինչպէս նաեւ «Թիւրք Եուրտը» պարբերաթերթին տնօրէն Եուսուֆ Աքչուրա պէյ Պատերազմ. նախարարութեան դիմելով խնդրեց որ իբր պահեստի սպայ պատերազմի երթայ։ Իրենց այս խնդիրքը ընդունուեցաւ։ Յիշեալները Բանկալթիի զինուորական վարժարանէն վկայուած են իբր «միւլազըմը Սանի» և «էրքեանը Հարպ»ի կարգին մէջ անցած էին, երբ 1312ի թուականէն աքսորուեցան Աֆրիկեան Տրիպոլիս։

ՉՈՐՍ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ

Պատերազմական նախարարութեան կողմէ եղած դեկոյցներուն համեմատ, թշնամի հրոսախումբերուն և սահմանապահ Օսմանեան զինուորներուն միջեւ ընդհարումները կը շարունակուին Պալքանեան չորս տէրութիւններուն սահմաններուն վրայ։ Մանրամասնութիւններ չկան դեռ։

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ որդին իշխան Նէճմէտտին էֆ. Օսմ. բանակին նուիրեց 100 ոսկի արժէքով մէկը արաբական և միւսը հունգարական երկու նժոյգ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ Ո՞ՐՉԱՓ ԶՕՐՔ ՀԱՒԱՔԵՑ.— Թուրքեւհելլէն սահմանագլխին վրայ մինչեւ անցեալ չորեքշաբթի 92 հազար Հելլէն զինուոր հաւաքուած է։ Այս օրերս 38 հազար զինուոր եւս յիսուն շոգենաւով Գալամայէն Վոլոս պիտի երթան, և այս կերպով Հելլէն բանակին ամենամեծ մասը քանի մը օրէն պիտի հաւաքուի սահմանագլխին վրայ։

“ԱՐԵՒԵԼՔ„ “ԼՈՒՍԱՐՁԱԿ„Ի ՏԵՂ

“ԼՈՒՍԱՐՁԱԿ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

”ԺԻՒՎ ՖԱՆԹՕՄԱՅԻ ԴԷՄ“

Կարդալ «ԱՐԵՒԵԼՔ»ի այսօրուան Դ. երեսին մէջ

⁂ «ԼՈՒՍԱՐՁԱԿ»ի բոլոր բաժանորդները պիտի ստանան «ԱՐԵՒԵԼՔ»ը, իսկ «ԼՈՒՍԱՐՁԱԿ»ի ծանուցումները պիտի շարունակուին «ԱՐԵՒԵԼՔ»ի մէջ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ Վարագայ Խաչի տօնին օրը, Արմաշի մէջ վարդապետ ձեռնադրուեցաւ Տիար Գէորգ Թուրեան։

Այս ձեռնադրութիւնը, զոր կատարեց Իզմիրի առաջնորդ Ստեփաննոս եպս., Շատ արժանաւոր անդամ մը կ'աւելցնէ Թրքահայ եկեղեցականութեան վրայ։

Թուրեան նորընծայ վարդապետը 38 տարեկան է և բնիկ Ռոտոսթոցի։ Տարիներ առաջ աշակերտած է Երուսաղէմի ժառանգաւորաց վարժարանին, կուսակրօնութեան մէջ մտնելու նպատակաւ, և աւարտած է անոր շրջանը։ Իր դասընկերներն էին Մեսրոպ վրդ. Սամուէլեան, հիմա Տրապիզոնի առաջնորդ, և Պետրոս վրդ. Սարաճեան, առաջնորդ Հաճընի։ Իր ուսուցիչները եղան Սահակ եպս., այժմ կաթողիկոս Տանն Կիլիկիոյ, Մամբրէ եպս. և Գէորգ եպս. Երեցեան։ Այդ շրջանը վերջին փայլուն շրջանն եղաւ ժառանգաւորաց վարժարանին, որուն այն ատեն մասնաւոր խնամք մը նուիրած էր հանգուցեալ Տ. Յարութիւն պատրիարք։

Այդ, Թուրեան սարկաւագ, որ կարգ մը պատճառներով իր ընկերներուն հետ չէր ստացած վարդապետական աստիճանը, անցաւ Ամերիկա, ուր սակայն երեք տարի հետեւեցաւ Աստուածաբանական և Փիլիսոփայական ուսումներու Հարվըրտ համալսարանին մէջ, ուրկէ պսակաւոր վկայական ստացաւ։ Յետոյ, անցաւ Գերմանիա՝ ուր մօտաւորապէս տարի մը Լայփցիկի մէջ Փիլիսոփայութեամբ զբաղեցաւ, մինչեւ որ ամերիկեան «Ս. Յովնայ Հնախօսական ընկերութիւնը» իրեն պաշտօն տուաւ երթալ Երուսաղէմ, ընկերութեան ծրագրին համաձայն մասնաւորապէս այնտեղի ձեռագիրները ուսումնասիրելու համար։ Այդ աշխատութիւնն աւարտելէ ետք, Տ. Թուրեան Ամերիկա կը վերադառնար 1906ին՝ երբ իր ճամբուն վրայ Եգիպտոս այցելեց։ Այդ թուականին Գահիրէի Ազգ. վարժարանին տեսուչը հրաժարած էր։ Հոգաբարձութիւնը, որ երկինքէն կը փնտռէր երկրի վրայ գտաւ և վար դրաւ Տ. Թուրեանը իբրեւ տեսուչ Գալուստեանի։ Այդ պաշտօնին մէջ անիկա տարի մը մնաց և ամէնքը գոհ էին իրմէն, երբ այս անգամ ալ Կալկաթայի Հայկական ճեմարանին հոգաբարձութիւնը զինք կանչեց իբրեւ տնօրէն նոյն հաստատութեան որ տարիներէ ի վեր անգլիացի տեսուչով մը միայն կը կառավարուէր։ Չորս տարի ալ հոն պաշտօնավարեց, և իր պաշտօնին մէջ ունեցած օգտակարութենէն զատ՝ մօտաւոր ապագան պիտի յայտնէ, կը յուսանք, թէ որքան արդիւնաւոր եղաւ իր ներկայութիւնը այնտեղ, Հայկական ընդհանուր տեսակէտով։

Եւ որովհետեւ հրաժարած չէր իր կոչումէն այլ միայն յետաձգած էր անոր գործադրութիւնը, ժառանգաւորացի նախկին աշակերտն այս ամառ, երբ արձակուրդով Բարիզ կը գտնուէր, գրով մը դիմեց Կ. Պոլսոյ Ս. Պատրիարքին և յայտնեց կուսակրօն եկեղեցականութիւնը ընդունելու իր պատրաստակամութիւնը, իր ջերմ փափաքը։ Քիչ մնաց որ, Արշարունի Պատրիարք մերժէր այս առաջարկը, անշուշտ զուտ մարդասիրական նպատակներէ գրգռուած...։ Վերջապէս գրուեցաւ Բարիզ որ իր խնդրանքը հաւանօրէն կ'ընդունուէր, թէ կրնար Կալկաթայի ճեմարանին տեսչութենէն հրաժարականը տալ և Պոլիս գալ։ Ընծայացուն, երբ այս լուրը առաւ, ուրախացաւ աւելի քան որչափ պիտի ուրախանար այն Պոլսեցի ուսուցիչը որուն պիտի ընծայուէր անոր թողած պաշտօնը Կալկաթայի ճեմարանին տեսչութիւնը, ամսական 25 անգլ. ոսկի թոշակով, ձրի բնակարանով ևն.։ Շաբաթ մը ետքը Պոլիս էր, ուրկէ գնաց Արմաշ, ասկէ գրեթէ ամիս մը առաջ, և ուր երէկ զինք Հայ եկեղեցւոյ վարդապետ ձեռնադրեց Տ. Ստեփաննոս եպիսկոպոս։

Կրօնական տեսակէտէն զատ, զոր կը նկատենք խղճի խնդիր մը, մենք ուրախ ենք տեսնելով այս նոր վարդապետը Հայ եկեղեցականութեան շարքերուն մէջ։ Մեր մէջ, այդ եկեղեցականութիւնը միայն չաղօթեր և միայն իր աղօթող հօտը չի հովուեր, այլ կը վարէ ամբողջ Հայ ժողովուրդը, հաւատացեալ կամ անհաւատ, մեր ազգային կազմակերպութեան նախագծած բաւական լայն սահմանին մէջ, բաւական ազդեցիկ իշխանութեամբ մը։ Մեր եկեղեցական առաջնորդը աշխարհական կուսակալ մը կամ հիւպատոս մըն է չափով մը, որմէ շատ բան կը պահանջուի։ Անիկա ոչ միայն իր գիտութեամբը պատկառելի ըլլալու է և իր վարմունքովը սիրելի, այլ պէտք է նաեւ որ աշխարհի կեանքին, պէտքերուն ու մարդերուն ծանօթութիւնն ունենայ, որպէսզի լաւ վարէ իրեն յանձնուած փափուկ ու դժուարին պաշտօնը։

—«Տեսչութեան ասպարէզը անձուկ կը գտնեմ, կ'ուզեմ իբրեւ վարդապետ ազգիս օգտակար ըլլալ...» կ'ըսէր երէկ մեզի Տիար Թուրեան, աւելցնելով թէ մանկութենէն ի վեր միշտ ունեցած էր այս փափաքը։

Կը խնդակցինք այսօր Թուրեան Հայր Սուրբին, գիտակցաբար արհամարհելուն համար այդ ճամբուն մէջ իրեն սպասող դառնութիւնները և իր այս օրինակովն, արդէն իսկ, օգտակար ըլլալուն համար...։

Վ. Թ.

ԿՐԹԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ
ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ «ԹԷԶՔԷՐԷ»Ն
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Կրթական նախարարութիւնը, Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ Նախարարաց Խորհրդոյ մօտ կատարուած դիմումներուն ի պատասխան կարեւոր և ստիպողական «թէզքէրէ» մը ուղղած է երէկ Պատրիարքարան, ուսուցիչներու զինուորութեան խնդրոյն նկատմամբ։ Այս «թէզքէրէ»ին պարունակութեան պաշտօնապէս կարելի չեղաւ տեղեկանալ, ինչպէս նոյն ատեն ստացուած ուրիշ երկու երեք հեռագիրներու պարունակութեան ալ, որովհետեւ երէկ յիշեալ պաշտօնագիրը առանց բացուելու Պատրիարքարանին մէջ մնացեր է։ Կը ցաւինք որ այսքան փափուկ և տագնապալի պարագաներու և ստիպողական պայմաններու մէջ ներկայացուած թէզքէրէներ դատապարտուած են ժամերով և օրերով բարապաններու սեղանը մնալու, երբ անոնց վայրկենական նկատառման կսպասուի անձկօտ գործի տէրերու կողմէ։

Պէտք գտնուի՞ մեզ որ այս վիճակին պատասխանատուութիւնը ստանձնելով պարմանք որոշ։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐԸ

Հաշտարարական յանձնաժողովը իր վերջին նիստին մէջ նկատի առնելով գաւառներու ներկայ փափուկ կացութիւնը, փափաք յայտնած է որ Պոլիս գտնուող գաւառական առաջնորդները ընդհանուր իրենց վիճակները մեկնին։

⁂ Ատանայի առաջնորդ Տ. Շահէ վրդ. որ Մայրաքաղաքս եկած էր իր վիճակին վերաբերեալ գործերը կարգադրելու համար և մեծամասամբ յաջողած էր կարգադրել, ինքնաբերաբար որոշած ըլլալով արդէն իր թեմը մեկնիլ, երէկ ճամբայ պիտի ելլէր՝ եթէ շոգենաւ գտնէր։ Այսօր վաղը կը մեկնի նաեւ Քէօթահիայի առաջ. Տ. Պարգեւ վրդ.։ Գալով Բաբերդի առաջ. տեղապահ Տ. Հմայեակ վրդ.ի, նոյն քաղաքէն ազգ. Պատրիարքարան հասած գիր մը գանգատ կը յայտնէ տեղապահին դէմ իր պաշտօնատեղին չհասնելուն մասին, հակառակ անոր որ Առաջնորդարանը փութացուցած էր ճանապարհածախսը և պերաթի ծախքը։ Վիճակը անհամբեր կ'սպասէ Տեղապահ վրդ.ին ժամանման։

ԻԶՄԻՐԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դաշինք կը գրէ թէ՝ Իզմիրի Առաջնորդը տեղեկանալով որ նախկին հայակեր Խաֆըզ Ռաֆայէլ, վերստին Իզմիրի մէջ ոստիկանական կարեւոր պաշտօնի մը պիտի կոչուի, դիմում ըրած է Տ. Աչնան էֆ.ի հետ քաղաքին ոստիկանապետին և զգալ տուած է որ անոր պաշտօնի կոչուիլը առիթ պիտի տայ ժողովրդային ընդհանուր դժգոհութեան։ Ոստիկանապետի փոխանորդը վստահեցուցած է Ս. Առաջնորդը թէ Ռաֆայէլ այդպիսի պաշտօնի մը չպիտի կոչուի։

— Ն. Պաքրճեան կտակին համաձայն մրցմամբ Եւրոպա պիտի ղրկուի ուսանողուհի մը՝ կատարելագործուելու համար։

ՊԱՀՐԻՅԷ ՆԷՃԱՐԷԹԻՆՏԷՆ.— 15000 թէնէքէ չիֆթէ արլան մարքալը պիրինճի Պաթում կազ եաղը պէհէր թէնէքէսի 16 ղրուշտան.— Տաւրբի պահրիէ իչուն պիր սէնէ զարֆընտա լիւզումը օլան պիլմինաղասա միւպայաա օլունաճաղը էվվելճէ էվրաքը հավատիսէ իլան օլունան Պաթում կազ եաղը հիդտարընտա մուրապագամ ֆիյաթ իլէ Թալիպի զուհուր էթմէտիյինտէն օլուպ սէնէի հալիյէ ռումի Թշրինի Էվվէլինին պիրինճի բազար իրթեսի կիւնիւ [illegible] Պահրիէ Նէզարէթի մէսարիֆաթ րիասէթինտէ միւթէշէքքիլ քօմիսիոնա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի թէքրար իլան օլունուր։

29 Եյլուլ 328

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ՇՈԳ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԾԱՆՈՒՑԱՆԷ.— Սեպտ. 25/8 հոկտեմբերի նոր ժամանակացոյցին համաձայն Ռումանական շոգենաւային ընկերութեան Թղթատար շոգենաւերը իրիկուան ժամը ճիշդ 2.30ին ճամբայ պիտի ելլեն դէպի Քէօսթէնճէ, ինչպէս նաեւ դէպի Պիրէոս ու Աղեքսանդրիա։ Տոմսակները մինչեւ իրիկուան ժամը 2 պիտի ծախուին։ Քէօսթէնճէ գացող շոգենաւերը Ղալաթիոյ քարափէն պիտի մեկնին, ամէն երկուշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը, իսկ Պիրէոս ու Աղեքսանդրիա գացող շոգենաւերը՝ հինգշաբթի օրերը։

Պատ. Տնօրէն՝ Դ. ՏԷՐ-ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ